

**TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE
TEKDÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNİN UYGULANMASI**

Hande ÖZOLGUN
Yüksek Lisans Tezi
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. İ.Hakkı İNAN
2012

T.C.

NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNİN
UYGULANMASI**

HANDE ÖZOLGUN

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: PROF. DR.İSMAİL HAKKI İNAN

TEKİRDAĞ-2012

Her hakkı saklıdır

Prof. Dr. İsmail Hakkı İNAN danışmanlığında, Hande ÖZOLGUN tarafından hazırlanan bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Juri Başkanı : Prof. Dr. İsmail Hakkı İNAN

İmza :

Üye :Doç. Dr. M. Ömer AZABAĞAOĞLU

İmza :

Üye : Yard. Doç. Dr. Celal DEMİRKOL

İmza :

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

Prof. Dr. Fatih KONUKCU
Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE TEKDÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNİN UYGULANMASI

Hande ÖZOLGUN

Namık Kemal Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. İsmail Hakkı İNAN

Kooperatifin asıl amacı diğer şirketlerde olduğu gibi kar elde edebilmek değil, kooperatifin ortaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilmektir. Kooperatiflerin odağında bireyin kendisi bulunmaktadır. Artık son zamanlarda sadece sermaye odaklı olan anlayışın yanlış olduğu düşünülmüş, böylece kooperatifler gibi insan odaklı girişimlere ilgi artmıştır. Tarım kredi kooperatifleri de bu anlayıştan hareketle, ortaklarına uygun koşullarda kredi sağlamak temel amaç olmuştur. Bankalar büyük çiftçilere kredi vermekte, küçük çiftçi işletmelerine zorluk çıkartmaktadırlar. Bu çiftçilerin teminat olarak gösterebileceği varlığı yok denecek kadar azdır. Bu durumda da çiftçilerin başvuracakları tek kuruluş tarım kredi kooperatifleridir. Tarım kredi kooperatiflerinin öneminin artması, bu kooperatiflerin yaptığı işlemlerini ve bunların muhasebe kayıtlarını daha detaylı incelemeyi gerektirmektedir. Ayrıca bu kayıtlar ortaklara çeşitli konularda karar alabilmelerinde yardımcı olacaktır. Bu çalışma, tarım kredi kooperatiflerinde yapılan tüm işlemlerin Tek düzen muhasebe sistemine uygun olup olmadığını belirlemek ve kooperatiflerin işlemlerinin muhasebeleştirilmesi hakkında bilgi vermek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın amacına ilişkin olarak Marmara Ereğlisi Tarım Kredi Kooperatifi'ne gidilerek çeşitli işlemler hakkında bilgi alınmış, kayıtlar incelenerek yapılan işlemlerin özelliğine göre kayıt örnekleri alınmıştır.

Tarım kredi kooperatiflerinde de Tekdüzen Hesap Planının uygulanması tüm kooperatifler arasında işbirliği olması sonucundadır. Ayrıca çeşitli kanunlarla da kooperatiflerin de Tekdüzen Hesap Planına uyması sağlanmıştır. Bu çalışma ile muhasebenin tüm işletmeler ve kooperatifler için ortak bir dil olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Tarım kredi kooperatifi, muhasebe kaydı, kar-zarar dağıtımı, kuruluş, tasfiye, gider

2012, 103 sayfa

ABSTRACT

Master's Thesis

APPLICATION OF UNIFORM ACCOUNTING SYSTEM IN AGRICULTURAL CREDIT COOPERATIVES

Hande ÖZOLGUN

Namık Kemal University
Graduate School of Natural and Applied Science
Department of Agricultural Economics

Supervisor: Prof. Dr. İsmail Hakkı İNAN

The main of the cooperative is not to make profit like other companies, but to meet the needs of the cooperative members. Individuals are in the spotlight of cooperatives. Capital oriented perception has recently been found wrong, so interest in individual oriented enterprises, such as cooperatives has increased. Considering this fact, it is mainly aimed to provide credits in appropriate conditions to the members in agricultural credit cooperatives. Providing credits at low interest rate and low cost to the small and medium farmers is the main aim. Banks give credits to big farmers, whereas they lay difficulties to small farmers. The wealth of small farmers which they can provide as collateral for a credit is in minute amount. Therefore, agricultural credit cooperatives are the only institution that farmers can apply. The increase in the importance of agricultural credit cooperatives requires examining the actions and accounting records of these cooperatives in detail. These records may also help the members to make a decision in various subjects. This study was done in order to find out whether all the actions of agricultural credit cooperatives accord with the uniform accounting system and to give information about the accounting of cooperative actions. Pertaining to the aim of the study, information about various actions was obtained by going to the Marmara Ereğlisi Agricultural Credit Cooperative, and record samples were taken related to the actions done. Application of the uniform accounting policies in agricultural credit cooperatives is the result of the cooperation between all the cooperatives. In addition to this, cooperatives were catered to obey the uniform accounting system policies by law. It was found out that accounting is a common language for all institutions and cooperatives with this study.

Key Words: Agricultural credit cooperative, accounting record, profit / loss distribution, institution, refinement, outcome

2012, 103 pages

ÖNSÖZ

Bu çalışmaya başlarken yola çıktığım ilk nokta, Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü ve Trakya Üniversitesi İşletme Bölümü öğretim üyelerinden edindiğim bilgiler ve bu alanda aldığım eğitim olmuştur. Bu süre boyunca teorik olarak edindiğim muhasebe bilgilerini bu tezle birlikte uygulamaya geçirme imkânı bulup bu alanda ortaya konulan uygulamaları detaylı bir şekilde öğrenme imkânını kazanmış bulunmaktayım. Meslek olarak da bu alanda öğretim görevlisi olmayı seçmiş olmam sebebiyle, bu konuyu derinlemesine inceleme fırsatı buldum. Aynı zamanda Şirketler Muhasebesi dersinin içinde öğrencilere bu konuyla ilgili bilgi vermek de bu konuda artı fayda sağlayacaktır.

Bu sebeple, bana bu konuya daha çok hakim olmamı sağlayan tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Bunun yanında çalışmamla yakından ilgilenen ve konu üzerindeki tüm bilgi ve birikimini benden esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. İsmail Hakkı İnan'a içtenlikle teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÇİZELGELER DİZİNİ	vii
1.GİRİŞ	1
2. KONU İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR	4
3. MATERYAL VE YÖNTEM	7
3.1.Materyal	7
3.2.Yöntem.....	7
4.KOOPERATİFLERİN TANIMI VE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ	9
4.1.Kooperatifçilik Tanımı ve Sınıflandırılması:	9
4.1.1. Kooperatifçilik Tanımı	9
4.1.2. Kooperatiflerin Sınıflandırılması	10
4.2. Kooperatiflerin Özellikleri	13
4.3. Kooperatifçilik İlkeleri	14
4.4. Tarım Kredi Kooperatifleri	16
4.4.1. Raiffeisen İlkeleri.....	17
4.4.2. Türkiye’de Tarım Kredi Kooperatifleri.....	18
5. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE MUHASEBE:	19
5.1. Kooperatiflerde Muhasebenin Gereği.....	19
5.1.1. Kooperatiflerde Kayıt Düzeni ve Hesap Planı.....	19
5.1.2. Kooperatiflerde Tutulacak Defterler	19
5.1.3. Kooperatiflerde Başarıyı Gösteren Temel ve Ek Mali Tablolar:.....	20
5.2. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE KURULUŞ KAYITLARI	22
5.2.1.Kuruluş Sermayesinin Taahhüdü.....	22
5.2.2.Sermaye Taahhüdünün ¼’ ünün Bloke Edilmesi	23
5.2.3. Bloke Paranın Serbest Bırakılması.....	24
5.2.4. Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri.....	24
5.2.5. Kooperatife Yeni Ortak Alınması.....	26
5.2.5.1.Ortaklık sermayesinin nakit olarak alınması.....	26

5.2.5.2. Ortaklık sermayesinin aynı varlık olarak alınması	27
5.2.6. Ortakların Sermayelerini Artırmaları	27
5.2.7. Ortakların Kooperatiften Ayrılması	28
5.2.7.1. Borcu olmayan ortağın ayrılışı	29
5.2.7.2. Borcu olan ortağın ayrılışı	30
5.2.7.3. Sermaye Taahhüdünü Henüz Tam Ödememiş Ortağın Ayrılması	31
5.2.8. Ayrılan Ortakların Alacaklarında Zamanaşımı	32
5.2.9. Kooperatif Üst Birlikleri ve Üst Birliklerle İşlemleri	33
5.2.9.1. Kooperatifin üst birliğe üye olması	33
5.2.9.2. Üst birlikten mal alımı	34
5.3. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE TEMEL MUHASEBE KAYITLARI	34
5.3.1. Mal Alışları	35
5.3.2. Alış Giderleri	35
5.3.3. Ortaklara Mal Satışı	36
5.3.4. Alıştan İadeler	37
5.3.5. Ortaklardan Mal Alışı	38
5.4. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE DİĞER İŞLEMLER	39
5.4.1. Personel Giderleri	39
5.4.2. Kiralama Giderleri	42
5.4.2.1. Kira Giderleri	42
5.4.2.2. Kira Gelirleri	43
5.4.3. Aydınlatma, Isıtma ve Su Giderleri	44
5.4.4. Haberleşme Giderleri	44
5.5. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE DÖNEM SONU ÇALIŞMALARI	45
5.5.1. Envanterin Tanımı	45
5.5.1.1. Envanter Türleri	45
5.5.1.2. Envanterin şekli	46
5.5.2. Değerlemenin Tanımı	46
5.5.2.1. Vergi Usul Kanunu'nda Yer Alan Temel Değerleme Ölçüleri	46
5.5.2.2. Türk Ticaret Kanunu'nda Yer Alan Değerleme Ölçekleri	47
5.5.2.3. Kooperatiflerde Bazı Hesaplar İçin Kullanılacak Değerleme Ölçüleri	47
5.5.3. Tarım Kredi Kooperatiflerinde Envanter İşlemleri	49
5.5.3.1. Kasa hesabı	49

5.5.3.2. Ticari mallar hesabı ve envanter işlemleri	50
5.5.3.3. Mal satış karı veya zararının hesaplanması.....	51
5.5.3.4. Duran Varlıklarda Amortisman İşlemleri	52
5.5.3.4.1. Amortisman Tabi Olan Varlıklar.....	52
5.5.3.4.2. Amortisman Tutarının Hesaplanma Yöntemleri.....	53
5.5.3.5. Amortisman Kayıt yöntemleri.....	55
5.5.3.6. Alacakların Şüpheli Duruma Gelmesi	56
5.5.3.6.1. Şüpheli alacaklar	56
5.5.3.6.2. Değersiz Alacaklar	58
5.6. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE KAR VE ZARARIN DAĞITIMI	59
5.6.1. Tarım Kredi Kooperatiflerinde Olumlu Gelir-Gider Farkının Dağıtımı.....	59
5.6.1.1. Kurumlar Vergisi Muafiyetini Taşıyan Kooperatiflerde Karın Dağıtımı	59
5.6.1.2. Kurumlar Vergisi Muafiyetini Kaybetmiş kooperatiflerde Karın Dağıtımı	62
5.6.2. Kooperatiflerde Zararın Dağıtımı	65
5.7. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE TASFİYE İŞLEMLERİ.....	66
5.7.1. Kooperatiflerde Tasfiye Nedenleri.....	66
5.7.2. Tasfiye Kurulu	67
5.7.3. Dağılmanın Tasfiye Memurlarınca Tasfiye ve İlanı	67
5.7.4. Tasfiye İşlemleri	67
5.7.5. Tasfiye Sonrası Varlıkların Paylaştırılması.....	68
5.7.6. Tasfiye Sonu İşlemleri.....	68
6. MUHASEBEDE KULLANULAN FİŞLER VE MARMARA EREĞLİSİ TARIM KREDİ KOOPERATİFİNİN ÇEŞİTLİ MUHASEBE KAYITLARI.....	74
6.1. Muhasebe Fişleri:	74
6.2. Marmara Ereğlisi Tarım Kredi Kooperatifinin Çeşitli Muhasebe Kayıtları.....	74
7. SONUÇ VE ÖNERİLER	91
KAYNAKÇA.....	96
EK 1.....	98
ÖZGEÇMİŞ	107

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 5.1. Normal Amortisman Yöntemine göre amortisman hesaplama.....	54
Çizelge 5.2. Azalan Bakiyeler Yöntemine göre amortisman hesaplama.....	55

1.GİRİŞ

Geçmişten bu güne kadar insanların dayanışma içinde olma istekleri toplumsal sınıfları, bu sınıflar iş bölümü olanaklarını, gelişen bu olanaklar da ekonomik grupları ortaya çıkarmıştır. Bu gruplar da çeşitli mesleklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu toplumsal sınıfların ve meslek gruplarının arasında oluşan işbirliği ise kooperatiflerin doğmasının başlangıcıdır. İnsanlarda bilinçli kooperatif düşüncesi 19. yüzyılın başlarında kendini göstermeye başlamıştır. Gelir dağılımında meydana gelen dengesizlikler, küçük birimleri ekonomik işbirliği yapmaya zorlayarak, onları birlikte hareket düşüncesi etrafında örgütlenmelerini sağlayarak kooperatiflerin ortaya çıkmasını hızlandırmıştır(Güngör 2006).

Kooperatifler Kanunu'na göre kurulan kooperatifler, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle de meslek ve geçimlerine dair ihtiyaçlarını sağlamayı amaçlarken bireyler arasında işbirliğini sağlar ve bunun sonucunda toplumsal dayanışma ve kalkınmayı da sağlamış olur. Bu sebepten dolayı anayasamızın 171. maddesinde “Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin geliştirilmesini sağlayacak tedbirleri alır” diye belirtilerek kooperatifçiliğin önemi vurgulanmıştır.

Ekonomik anlamda gelişmiş ülkelerin iktisadi yapılarına bakıldığında kooperatifçilik hareketine verilen önemin değerli bir taşıyıcı rol üstlendiği görülmektedir. Fakat ülkemize bakıldığında, tarım kooperatiflerinin sorunları oldukça fazladır. Üreticilerde örgütlenme bilincinin tam olarak oluşmaması, yöneticilerin ve ortakların kooperatifçilik ilkeleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları gibi sorunlar kooperatifçilik hareketinin gelişimini önlemektedir(İnan 2008).

Kooperatiflerin dayandığı temel değerler; ‘kendine yardım, kişisel sorumluluk duygusu, demokrasi, eşitlik, adalet ve dayanışma’dır (ICA 1995). Bu değerlerden de belli olduğu üzere, kooperatifler, hayatın birçok alanında sürdürdükleri olumlu faaliyetleri ile ortaklarına birçok fayda sağlamaktadır. Kooperatifçilik fikirlerinin yaygınlaştırılması ve kooperatiflerde muhasebenin daha da önem kazanması için yol gösterici çalışmaların arttırılması yararlı olacaktır(Karanlık 2009).

Yapılan bu çalışma ile amaç küçük çiftçi işletmelerine kredi sağlayan tarım kredi kooperatiflerinin muhasebe ve tek düzen hesap planı hakkında temel bilgiler verilmesinden sonra kuruluş, ortak giriş ve çıkışları, kooperatif üst birlikleri ile ilgili işlemleri, mal alış ve

satışları, dönem sonu işlemleri, kar ve zararın dağıtımı ve tasfiyesi ile bunların muhasebeleştirilmesi hakkında bilgi verilmesidir.

Tarım kredi kooperatiflerindeki muhasebe konusunda yeni bilgi ve kaynaklara ihtiyaç duyulmasının yanında, bu konuda bilgi sahibi olan yetişmiş muhasebeci sayısının artması beklenmekte ve bu sayede tarım kredi kooperatiflerinde muhasebenin gelişimine katkıda bulunacaktır.

Bu çalışmada bir tarım kredi kooperatifinde genel olarak kooperatifin kuruluşundan eğer tasfiye olacaksa, tasfiye oluncaya kadar geçen sürede olan bütün muhasebe işlem ve kayıtları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Çalışmada tarım kredi kooperatiflerinin tüm işlemleri teorik örnekleriyle birlikte verilmiştir. Bu çalışma 7 bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölüm giriş kısmı olarak ele alınmıştır.

İkinci bölümde daha önce bu konuda yapılan çalışmalar gösterilmiştir. Üçüncü bölümde ise bu çalışma yapılırken kullanılan materyal ve yöntemler anlatılmıştır. Dördüncü bölümde, kooperatiflerin genel olarak tanımı yapılarak tarım kredi kooperatiflerinin genel özellikleri üzerinde durulmuştur.

Beşinci bölümde tarım kredi kooperatiflerinde muhasebenin neden gerekli olduğu açıklandıktan sonra tarım kredi kooperatiflerindeki kayıt düzeni ve hesap planı üzerinde durulmuştur. Bu bölüm içinde sırasıyla tarım kredi kooperatiflerinde kuruluş kayıtları, tarım kredi kooperatiflerinin temel muhasebe kayıtları, tarım kredi kooperatiflerinde diğer işlemler ve giderler, tarım kredi kooperatiflerinde dönem sonu çalışmaları, tarım kredi kooperatiflerinde kar ve zarar dağıtımı ve tasfiye işlem ve kayıtları detaylarıyla gösterilmiştir. Altıncı bölümde ise Marmara Ereğlisi Tarım Kredi Kooperatifi ziyaret edilerek, dönem içinde gerçekleştirdikleri bazı muhasebe kayıtları gösterilmiştir.

Yedinci bölümde ise araştırma ile ilgili ulaşılan sonuçlar ve çözüm önerileri verilmiştir.

2. KONU İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Engin (2005), “ Kooperatiflerde Gelir- Gider farkının Kurumlar Vergisinden İstisna kısmı olan Risturn”adlı çalışmasında risturnun Kurumlar Vergisi ödenirken bir vergi istisnası olarak kabul edileceğinin üzerinde durmuştur.

Karadeniz (2005), ‘Kooperatiflerde Risturn İstisnası’,başlıklı çalışmasında kooperatiflerin ortaklarına dağıtılacak olan risturnun, kooperatiflerin Kurumlar Vergisinin hesaplanmasında istisna olarak kabul edileceğini ön plana çıkarmıştır.

Güngör (2006), ‘Ecza Kooperatiflerinde Muhasebe Sistemi ve Uygulama Örneği’, isimli araştırmasında kooperatiflerinin ülke ekonomisi açısından önemi üzerinde durularak, ecza kooperatiflerinin muhasebe düzeni ve muhasebe sisteminden bahsedilmiştir. Burada globalleşmeye devam eden dünya üzerinde tek alternatifin örgütlülük olması gerektiği, bu sebeple de kooperatif çatısı altında bütünleşmenin son derece faydalı olacağına dikkat çekilmiştir.

Yalman (1996), ‘Tarım Kredi Kooperatifleri’nin Tarım Ekonomisindeki yeri ve Sivas Örneği’, adlı araştırmasında tarım kredi kooperatiflerinin sahip olduğu özellikler genel olarak inceledikten sonra Türkiye’deki tarım kredi kooperatiflerinin tarımsal ekonomiye olan katkısını ortaya koymaya çalışmıştır.

Orhan (1999), ‘Yapı Kooperatiflerinde Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması’, isimli çalışmasında yapı kooperatiflerinde Tekdüzen Muhasebe Sistemine uygun olarak inşaat muhasebesi ve tekniğini ayrıntılı olarak incelemiştir.

Cengiz (2007), ‘Sermaye Yapısı Belirleyicilerinin Uygulanabilirliğinin Test Edilmesi: Türkiye’de Tarım Kredi Kooperatiflerinde Bir Uygulama’, başlıklı çalışmasında sermaye yapısını etkileyen faktörleri farklı açılardan analiz ederek bunların önemlerini ortaya koymaya çalışmıştır.

Balaban (2006), ‘Konut Yapı Kooperatiflerinde Şerefiyelerin hesaplanması ve muhasebe düzeni’, isimli çalışmasında, konut yapı kooperatiflerinin en önemli özelliğinden biri olan üyelerini eşit koşullarda ve minimum maliyetlerle konut sahibi yapmak olduğunu açıklamıştır. Daha sonra konut yapı kooperatiflerinde maliyet muhasebesi ve şerefiyelerin üzerinde durmuş ve tasfiye işlemlerini açıklamıştır.

Şahin (2006), 'Konut Yapı Kooperatiflerinde İnşaat Maliyetlerinin Hesaplanması ve Muhasebeleştirilmesi', adlı araştırmasında inşaat maliyet unsurlarını ve maliyet muhasebesi uygulamalarını etkileyen unsurların neler olduğunu tespit etmeye çalışmıştır.

Güney (2009), 'Türkiye'de Yapı Kooperatiflerinin Muhasebe ve Finansman Sorunlarının Belirlenmesi ve Çözüm Önerileri', yazısında ilk olarak kooperatifçiliğin gelişiminin üzerinde durmuş, daha sonra Türkiye'deki yapı kooperatiflerinin muhasebe ve vergi sorunlarını incelemiştir.

Kökpınar (2009), 'Yapı Kooperatiflerinin Kuruluşu, Tasfiyesi, Vergi Yasaları Açısından İncelenmesi, Muhasebeleştirilmesi ve Uygulama Örneği', başlıklı makalesinde yapı kooperatiflerinin kuruluş işlemleri, tasfiyesi hakkında bilgi vererek muhasebe kayıtlarını incelemiş ve yapı kooperatiflerini vergi yasaları açısından analiz etmiştir.

Karadağ (2010), 'Kooperatiflerde Tasfiye Süreci ve Örnek Uygulama Olarak Bir Yapı Kooperatifinin Tasfiyesi', isimli araştırmasında ilk olarak kooperatif kavramı ve çeşitleri üzerinde durmuş, devamında ise kooperatiflerde dağılıma ve tasfiye sürecini detaylı olarak ele almıştır.

Mülayim (2010), 'Kooperatifçilik', adlı çalışmasında ilk olarak kooperatifçilik hakkında genel bilgiler verdikten sonra tarımsal kooperatifçilik hakkında detaylı bilgi vermiştir. Çalışmasının devamında tarım dışı kooperatifçilikten bahsederek, Türk kooperatifçiliğinin değerlendirmesini yapmış ve Türk kooperatifçiliğinin sorunlarını belirleyerek bu sorunların çözümü için öneriler sunmuştur.

Akın (1993), 'Tarım Kredi Kooperatiflerinin çalışmaları ve Kooperatifçiliğimizin Geliştirilmesi için Öneriler', başlıklı çalışmasında tarım kredi kooperatiflerinin faaliyetleri üzerinde durarak ülkemizde kooperatifçiliğin geliştirilmesi için öneriler sunmuştur.

Çebi (1989), 'Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği'nin Mevzuat ve Uygulama Yönünden Analizi, adlı çalışmasında Türkiye tarım kredi kooperatiflerinin mevzuatı üzerinde durmuş ve bu kooperatiflerin mevzuat ve uygulama yönünden analizini yapmıştır.

Demir (2003), 'Tarım Kredi Kooperatiflerinin Kooperatifçilik İşletmeciliği Yönünden Analizi: Ankara Bölge Birliği Örneği, başlıklı çalışmasında tarım kredi kooperatiflerinin kooperatifçilik açısından sahip olduğu önem üzerinde durarak kooperatifçilik işletmeciliği açısından analizini yapmıştır.

İnan (2008), 'Türkiye'de Tarımsal Kooperatifçilik ve AB Modeli, adlı çalışmasında kooperatifçilik hakkında genel bilgiler vererek daha sonra kooperatifçiliğin Dünya'da ve Türkiye'deki önemi üzerinde durmuştur. Devamında kooperatifin tanımını yaparak kooperatifçilik ilkeleri açıklamış, tarım kooperatifleri ve bu kooperatiflerin sınıflandırılması üzerinde ayrıntılı olarak durmuştur. Son olarak Türk kooperatifçiliğinin genel bir değerlendirmesini yaparak Türk Kooperatifçiliğinin sorunlarını belirlemiş ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmuştur.

Rehber (2011), 'Kooperatifçilik', adlı çalışmasında ilk olarak kooperatifler hakkında genel bilgiler vererek kooperatifçiliğin tarihçesi üzerinde durmuş, kooperatiflerin tanımını yaparak çeşitli açılardan kooperatiflerin sınıflandırılması yapmıştır. Daha sonra kooperatifçiliğin değer ve ilkeleri anlatarak ortaya koyduğu kooperatifçilik teorisini açıklamış ve kooperatiflerin geleceği hakkında çeşitli görüş ve fikirler sunmuştur.

Çıkın ve Karacan (1994), 'Genel Kooperatifçilik', adlı çalışmasında kooperatifler hakkında genel bilgiler verdikten sonra sırasıyla kooperatiflerin sahip olduğu tüm özellikler, kooperatiflerin yönetimi ve organları, kooperatiflerde denetim, finansman ve muhasebe konuları üzerinde durmuş, kooperatifleri sınıflandırarak kooperatiflerin başarısını etkileyen faktörleri anlatmıştır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde çalışmada kullanılan materyal ve yöntemler açıklanacaktır.

3.1. Materyal

Bu çalışmanın ana materyalini Tekirdağ ilinin bir ilçesi olan Marmara Ereğlisi Tarım Kredi Kooperatifi'nden sağlanan muhasebe ve çeşitli işlemlerle ilgili veriler oluşturmuştur. Tarım kredi kooperatifinden bir kooperatifte gerçekleşen tüm işlemlere ait muhasebe kayıtları elde edilmiştir.

Araştırmanın ikincil verilerini ise daha önce yapılan bilimsel yayınlar oluşturmuştur. Aynı zamanda resmi kuruluşlardan elde edilen verilerden de faydalanılmıştır. Elde edilen bu veriler de çalışmada kullanılmıştır.

3.2. Yöntem

Araştırma iki aşamada yürütülmüştür. Birinci aşamada çeşitli bilimsel yayınlardan ve resmi kuruluşların verilerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise Marmara Ereğlisi Tarım Kredi Kooperatifi ziyaret edilerek muhasebe kayıtları ve diğer işlemler incelenmiştir. Araştırmanın amacına yönelik olarak Marmara Ereğlisi Tarım Kredi Kooperatifi ile yapılan görüşmede çok çeşitli veriler elde edilmiş ve bu konularla ilgili uygulamalar çalışmanın içinde verilmiştir.

Çalışmada ilk olarak çeşitli bilimsel yayınlardan elde edilen kooperatifçilik bilgileri verilmiştir. Burada kooperatifçiliğin tanımı üzerinde durularak kooperatiflerin çeşitli sınıflandırmaları yapılmış, kooperatiflerin özellikleri ve ilkeleri anlatılmıştır. Daha sonra detaylı olarak tarım kredi kooperatifleri hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın devamında çeşitli bilimsel yayınlar ve çeşitli kanunlar kullanılarak kooperatiflerde muhasebenin gereği ve kooperatiflerde tutulacak defterler üzerinde durulmuş ve kooperatiflerde Tek Düzen Muhasebe Sistemi uygulanması gereği vurgulanmıştır.

Tekdüzen Hesap Planı, muhasebe işlemlerinin kaydedilmesinde kullanılan, belirli bir sisteme göre hazırlanmış hesapların yer aldığı listedir. Türkiye'de bilanço esasına göre defter tutan tacirler ve kooperatifler 1 Ocak 1994 tarihinde yürürlüğe konan tek düzen hesap planını uygulamak zorundadırlar. Kooperatifler de yürürlükte olan tek düzen hesap planını kodlar ve hesapları değiştirmeden uygulamak zorundadırlar.

Tarım kredi kooperatiflerinde muhasebe işlemleri bölümünde, özellikle Kooperatifler Kanunu ve Vergi Usul Kanunu ışığında, bilimsel yayınlardan faydalanarak tüm muhasebe işlemleri detaylı olarak açıklanmış ve tüm işlemler teorik örnekleriyle birlikte gösterilmiştir. Kooperatiflerde kuruluş kayıtları, kooperatiflerde yapılan temel işlemler ve kooperatiflerde meydana gelebilecek giderler ve elde edilen gelirler açıklanarak muhasebe kayıtlarıyla beraber gösterilmiştir.

Çalışmanın devamında envanterin ve değerlemenin tanımı yapılarak, Gelir Vergisi Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre değerlendirme ölçekleri bu kanunlardan yararlanılarak açıklanmıştır. Çalışmanın devamında tarım kredi kooperatiflerinde en çok kullanılan hesapların dönem sonu işlemleri detaylı örnekleriyle birlikte gösterilmiştir. Tarım kredi kooperatiflerinde uygulanan kar ve zarar dağıtımını konusu hem kanunlar ışığında hem de çeşitli bilimsel yayınlardan faydalanılarak teorik örnekleriyle verilmiş, tarım kredi kooperatiflerinde tasfiye işlemlerin gösterilerek bununla ilgili uygulama örneği verilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise Marmara Ereğlisi Tarım Kredi Kooperatifinde elde edilen veriler ve kayıtlar gösterilmiştir. Burada elde edilen veriler değişik açılardan sınıflandırılarak çalışmanın son bölümünde yazılı ortamda sunulmuştur.

Yapılan çalışmada teorik olarak bir kooperatifte yapılabilecek olan tüm muhasebe işlemleri ve kayıtları detaylı olarak gösterilmiştir. Fakat bu işlemlerin ve kayıtların uygulamalı olarak tarım kredi kooperatiflerinde ne şekilde yapıldığını gösterebilmek amacıyla tek bir örnek tarım kredi kooperatifi yeterli görülmüştür. Tek bir tarım kredi kooperatifi seçilerek bu kooperatifin muhasebe kayıtları ve işlemleri incelenmiş ve çalışmanın son bölümünde tarım kredi kooperatifine ait bu muhasebe kayıtları açıklamalarıyla beraber gösterilmiştir.

4.KOOPERATİFLERİN TANIMI VE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ

4.1.Kooperatifçilik Tanımı ve Sınıflandırılması:

4.1.1. Kooperatifçilik Tanımı

‘Kooperatif’ kavramı Latince ‘Cooperatio’ sözcüğünden çıkmıştır. ‘Cooperatio’ Latince işbirliği ve bunun eylemi olan ‘Cooperari’ sözcüğü ise işbirliği yapmak demektir(Mülayim 2010).

İnsanlar, değişik dönemlerde işbirliği esasına dayalı olarak ekonomik ve sosyal faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Zaman içerisinde bu faaliyetler toplumsal değişimlere paralel olarak yeni boyutlar kazanmıştır. Toplumlardaki bu değişimler birbirlerini etkileyerek, diğerlerinin de değişmesine neden olmuştur. Böylece tüm toplumlardaki kendi kendine yardım hareketi ve güç birliği uluslar arası düzeyde algılanmaya başlamıştır(Ürper 1996).

Kooperatiflerle ilgili birkaç tanım şöyledir;

‘Kooperatif; ekonomik ve sosyal yararlar elde etmek amacıyla, dayanışma ve işbirliği içinde ortakların güçlerini birleştirerek kurdukları ortaklıklardır(Karanlık 2009).

‘Kooperatif, ortakların ihtiyaçlarını uygun şartlarda elde etmelerini sağlamak amacıyla kurulan ortaklıklardır’(Türk Dil Kurumu).

‘ Kooperatif, kar elde etme ve kar dağıtma amacı gütmeyen kuruluşlar olup, esas amacı yeterli ekonomik güce sahip olmayan kişilerin ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle karşılamaktır’(Engin 2005).

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun birinci maddesinde kooperatiflerin tanımı şöyledir; ‘Kooperatif, tüzel kişiliğe haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklardır’. Muhtelif ülkelerin yasalarında kooperatifin çeşitli tanımlarına rastlanmaktadır: Örneğin,1925 tarihli Hollanda Kooperatifler Yasasında kooperatif şöyle tanımlanmıştır: ‘Ortakların girme ve çıkmalarının serbest olduğu ve ortaklarının, işlerini birleştirerek veya onlara gerekli maddeleri satın alarak veyahut onlara kredi sağlamak suretiyle, ekonomik haklarını savunma amacını güden birleşmeleri’ kooperatiftir (Mülayim 2010).

Amerikan literatüründe ise kooperatifler şöyle tanımlanmaktadır: ‘Üretim işlemlerinde, birikimleri iyi kullanmada veya ürünlerin pazarlanmasında ya da diğer hizmetlerin gerçekleştirilmesinde adil prensipler üzerinde kurulmuş, devlet yardımı olmaksızın oluşturulan gönüllü şahıs birlikleridir. Alman mevzuatında ise, ‘müşterek bir işletme aracıyla ortakların tarımsal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ortak sayısı ve sermayesi sınırlı olmayan şirketler kooperatiftir’ diye belirtilmektedir(Çıkın ve Karacan 1994).

Toplumların içten gelen dayanışma duygusundan doğan ve insanlar birlik, beraberlik, dayanışma duygusu içinde iktisadi hayatın güçlüklerine hazırlanmaya iten gerçekçi bir görüşten doğan kooperatifçiliğin geleneksel biçimlerine insanlık tarihinin bütün çağlarında, insanlığın birer şubesi olan bütün toplumlarda, her iklim ve kıtada geleneksel motifleri ile de olsa rastlamak mümkündür(Yalman 1996).

Çağlar içinde teknolojinin gelişmesi ve yaygın şekilde kullanılmasıyla kooperatifçilik görüşleri de değişmiş ve gelişmiştir. Önceleri insan gücüyle yapılan çalışmaların çoğu makine, araç ve gereçlerle yapılmaya başlanmış ve kooperatif kuran kişiler de amaçlarını gerçekleştirmek için bu araçları kullanmaya başlamışlardır. Kooperatiflerde işler yapılırken artık insan gücünden çok makine kullanımı ön plana çıkmıştır(Karanlık 2009).

4.1.2. Kooperatiflerin Sınıflandırılması

Kooperatifler farklı şekilde sınıflandırılmaktadır. Yapılan sınıflandırmalarda faaliyet alanı, amaçlar, örgütlenme düzeyi, temel kooperatifçilik ilkelerinin uygulanması, organizasyon yapısı gibi ölçüler kullanılmaktadır(Rehber 2011).

Blankertz kooperatifleri, tüketim kooperatifleri veya satın alma kooperatifleri ve tarımsal pazarlama veya satış kooperatifleri olmak üzere iki ana gruba ayırmıştır(Blankertz 1940). Bu iki grup dışındaki kooperatifler ‘diğer kooperatifler’ başlığı altında toplanmıştır. Bu görüşle kooperatifler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

- Tüketim Kooperatifleri
- Tarımsal Pazarlama Kooperatifleri
- Diğer Kooperatifler
  - Tarımsal Satın Alma Kooperatifleri
  - Kredi Kooperatifleri

- Sigorta Kooperatifleri
- Yapı Kooperatifleri
- Özel Hizmet Kooperatifleri
- Üniversite Kooperatifleri
- İşçi Kooperatifleri

ABD’de yapılan bir araştırmaya göre bir sınıflandırma şekli de aşağıdaki gibidir(Williamson 1998).

- Hizmet grubuna göre; kooperatifler, tarım kooperatifleri, tüketim kooperatifleri, yapı kooperatifleri, kredi kooperatifleri gibi farklı şekilde sınıflandırılabilir.
- Faaliyet düzeyine göre; yerel kooperatifler, bölgesel, ulusal, uluslar arası kooperatifler şeklinde sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırma daha çok birinci ve ikinci derece kooperatifler olarak bilinmektedir(Crawford 1997).
- Faaliyet alanına göre; pazarlama, satın alma, hizmet kooperatifleri gibi
- Üyelik şekline göre; yerel, federal, merkezi veya karma kooperatiflerdir.
- Finansal yapısına göre; bu kritere göre kooperatifler sermayeli ve sermayesiz olarak ayrılır.

Başka bir kooperatif sınıflandırması da aşağıda verildiği gibi geleneksel ve girişimci kooperatif sınıflamasıdır(Karlson 2005).

- **Geleneksel Kooperatif:** Bu kooperatifler kollektif yapıya sahiptir. Kooperatif ilkelerine uygun hareket eden geleneksel kooperatiflerde üyeler daha çok ürün vermeye teşvik edilirler. Bu kooperatiflerde üyelik açıktır. Bu kooperatifler de maliyetine hizmet verenler ve düzenleyici kooperatifler olarak ikiye ayrılır.
- **Girişimci Kooperatif:** Girişimci kooperatifler bireycidir. Ortaklık payları değerlendirildiği gibi alım satıma konu edilmiştir. Girişimci kooperatifler sahiplik yapısına göre iç ve dış girişimci kooperatifler olarak ikiye ayrılmaktadır(Karlson 2005).

Cook yaptığı sınıflandırmada kooperatiflerin taşıdıkları motivasyon, görev alanı ve izledikleri stratejileri dikkate almıştır. Buna göre ABD’deki tarım kooperatiflerini 5 gruba ayırmıştır(Cook 1995):

- Kredi kooperatifleri

- Kırsal elektrik ve haberleşme kooperatifleri
- Yerel Kooperatifler
- Çok amaçlı bölgesel kooperatifler
- Pazarlık kooperatifleri
- Pazarlama Kooperatifleri

Mülayim'e göre tarım alanındaki temel gruplar şu şekilde sıralanmaktadır(Mülayim 2010). Bu sıralamada daha çok Türkiye'deki uygulamalar temel alınmıştır.

- Tarım alım kooperatifleri
- Tarım kredi kooperatifleri
- Tarım sigorta kooperatifleri
- Tarım satış kooperatifleri
- Tarım işleme kooperatifleri
- Arazi kullanma kooperatifleri
- Tarım hizmet kooperatifleri
- Tarımsal kalkınma kooperatifleri
- Toprak reformu kooperatifleri

Yine Mülayim'e göre tarım dışı kooperatifler de aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır.

- Tüketim kooperatifleri
- Konut kooperatifleri
- Esnaf sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri
- Tarım dışı hizmet kooperatifleri
  - Küçük sanat
  - Taşıma
  - Ecza
  - İşyeri yapı
  - Turizm
  - İşçi
  - Çevre koruma

Faaliyet alanlarına göre sınıflandırma temel alındığında kooperatifler, tarım dışı ve tarımsal kooperatifler olarak iki gruba ayrılmıştır. Daha sonra da,

Tarım dışı kooperatifler;

- Tüketim Kooperatifleri
- Kredi Kooperatifleri ve Kooperatif Bankalar
- Yapı Kooperatifleri
- İşçi Kooperatifleri
- Sağlık ve Sosyal Bakım Kooperatifleri

Tarımsal kooperatifler;

- Pazarlama Kooperatifleri
- Tarımsal Kredi Kooperatifleri
- Arazi Kullanma Kooperatifleri

olarak sınıflandırılmıştır(Rehber 2011).

4.2. Kooperatiflerin Özellikleri

Hukuki ve ekonomik açıdan çeşitli şekillerde yapılan değişik kooperatif tanımlarının olmasına karşın, bu tanımların içerdiği ortak özellikler olduğu gibi, kurulan kooperatiflerin de taşıdığı belirgin ortak özellikleri vardır. Aşağıda bu ortak özellikler sayılmıştır(Kara 2003).

- 1) Kooperatiflere giriş ve çıkış serbesttir. Belirli nitelikleri taşıyan herkes kooperatiflere girebilir.
- 2) Kooperatifleşmede amaç kar değil, ortaklarına sosyal ve ekonomik menfaat sağlamaktır.
- 3) Kooperatifler tüzel kişiliğe sahip birer gönüllü ortaklıklardır.
- 4) İnsanlar, kooperatifler şeklinde örgütlenerek sosyal ve ekonomik güç kazanırlar.
- 5) Kooperatifler, bir dernek veya bir ticari işletme değildir.
- 6) Kooperatiflerin sermayesi ve ortak sayısı sınırlı değildir.
- 7) Kooperatifler, özellikle satın alma gücü düşük olan tüketicilerin korunmasında ve piyasada istikrar sağlanmasında önemli birer kuruluşturlar.
- 8) Kooperatifler, insanlar arasında birlik ve beraberlik duygusu aşılayarak kolektif çalışma alışkanlığı kazandırır.
- 9) Kooperatifler, demokratik katılımcı yönetim şekli ile yönetilirler ve geçmişte birçok ülkede demokrasi okulu olarak nitelendirilmişlerdir.

- 10) Kooperatiflerde eğitim faaliyetleri öncelikli yere sahip olduğundan başta ortaklarının olmak üzere toplumun kültür seviyesinin yükselmesine yardımcı olurlar.
- 11) Kooperatifler, üst birlikler şeklinde dünya çapında örgütlenmiş birer bağımsız kuruluşlardır.

4.3. Kooperatifçilik İlkeleri

Uluslar arası Kooperatifler Birliği ilk defa bilimsel olarak 1937 yılında kooperatif ilkelerini saptamıştır. Bu ilkeler aşağıdaki gibi mutlak ilkeler ve ikinci derecedeki ilkeler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır(Yalman 1996):

Mutlak İlkeler:

1. Serbest Giriş İlkesi,
2. Demokratik Yönetim İlkesi,
3. İşletme fazlalarının oranlı olarak dağıtılması (Risturn verilmesi),
4. Sermayeye sınırlı faiz verilmesi ilkesi.

İkinci Derecedeki İlkeler:

1. Siyasi ve Dini Tarafsızlık İlkesi,
2. Peşin satış ilkesi,
3. Kooperatif eğitiminin geliştirilmesi ilkesi.

Zamanla değişen dünya ve ekonomik koşulları bu ilkelerin mutlak olarak değişmez olduğu görüşünü zayıflatmış ve bu ilkelerin yeniden değerlendirilmesi gereğini doğurmuştur. Bunun üzerine Uluslar arası Kooperatif Birliği 1963 yılında tekrar toplanarak bir komisyon kurarak kooperatifçilik ilkeleri yeniden düzenlenmiştir. Bu yeni ilkeler;

1. Serbest giriş,
2. Demokratik Yönetim,
3. Sermayeye sınırlı faiz verilmesi,
4. Fazlaların kooperatifle yapılan işlem oranında dağıtılması,
5. Kooperatif eğitiminin geliştirilmesi,
6. Kooperatiflerle işbirliği ilkeleridir.

1. Serbest Giriş: Bu terim, kooperatifin her isteyene değil, statüde belirlenmiş koşullara sahip olan herkese açık olduğunu ifade etmektedir. Kooperatife kendine has özelliğini veren ve onu hem devlet kurumlarından hem de ticaret şirketlerinden ayıran bu özelliktir.

2. Demokratik Yönetim İlkesi: Kooperatifler demokratik bir yönetime sahiptir. Bu ilke genellikle 'bir insan- bir oy' deyimini ile özetlenmiştir. Tüm ortakların eşitliğine dayalı, kendi kendine yönetme anlamına gelmektedir. Karar almada diğer işletmelerin aksine yatırılan sermaye değil, kişisel katılım etkili olur.

3. Sermayeye Sınırlı Faiz Verilmesi İlkesi: Kooperatifin finansmanı ile ilgili olan bu ilke sermayeye sınırlı oranda faiz verilmesi şeklinde özetlenmiştir. Her ortak, kooperatife girerken ada yazılı en az bir pay senedi almak zorundadır. Payların düzeyi düşüktür. 1163 sayılı Kooperatifler Yasası, Kooperatif girişimler için bir payın değerini 10.000 TL olarak belirlemiş ve ortaklık pay sayısının üst düzeyini 1000 pay olarak sınırlamıştır. Kooperatifler Kanunu'nun 19. Maddesine göre ortak olabilmek için satın alınacak payların 1/4' ünün ödenmesi yeterli görülmüştür.

4. Bölüşüm İlkesi: Bu ilke 'fazlaların kooperatifle yapılan işlem ve kooperatiflere iştiraki oranında' dağıtılması şeklinde ifade edilmiştir. Gelirlerden giderlerin çıkarılmasıyla elde edilen farka genellikle kar denilmektedir. Bu kardan normal yasal vergi ödemeleri düşüldükten sonra kalana 'fazla' denilir. Ekonomik bir örgüt iyi yönetildiği zaman kazanç sağlayıp kar elde edecektir. Ancak kar kavramı, ortada bir kazanç veya kar mevcut olmasına rağmen, kooperatifçilikte veya kooperatifler arasında fazlaca kullanılmak istenmez, bu gelir için alışveriş fazlaları gibi terimler kullanılır. Bu kazancın ortaklara iadesi gerekmektedir.

5. Kooperatif Eğitiminin Geliştirilme İlkesi: Kooperatifler halka dayanan demokratik bir kuruluştur. Kooperatifler geniş bir meslek gurubuna yönelik olarak faaliyet göstermektedirler. Yine kooperatifçiliğe özgü olarak ortakları hem kooperatifin müşterisi hem de yöneticileridir. Bu nedenle kooperatiflerde eğitim son derece önemlidir.

6. Kooperatifler Arası İşbirliği İlkesi: Kooperatifler, içinde buldukları topluma ve ortaklarına en iyi şekilde hizmet edebilmek için diğer yerel kooperatiflerle, birlikler olarak ülke çapında diğer birliklerle ve uluslar arası olarak diğer kooperatiflerle işbirliği içerisinde olmalıdır.

4.4. Tarım Kredi Kooperatifleri

Dünya genelinde tarımsal üretimde küçük aile işletmelerinin çoğunlukta olduğu bir gerçektir. Küçük işletmeler finansman sorunlarını gidermede her zaman güçlük yaşamışlardır. Kamu destek ve yardımlarının olmadığı durumlarda, kredi bulma güçlükleri yanında, bulunan kredinin faiz, vade gibi koşulları da ağır olmuştur. Üreticiler bir araya gelerek toplu güvence yaratmaları, kredi kaynakları karşısında toplu pazarlık gücü kazanarak koşulları kendi çıkarları doğrultusunda iyileştirme gayretleri kredi kooperatiflerini ortaya çıkarmıştır (Rehber 2011).

Günümüzde çiftçilerin bankalardan kredi almaları oldukça zordur. Küçük çiftçiler ise kredi alma konusunda bankalara güvenmemektedirler. Bunun yanında, kredi alabilmek için de gösterebileceği bir teminatı da bulunmamaktadır. Bu nedenle daha çok şahıslardan borç almaya yönelmektedirler. Bu durumda da birçok problem ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla çiftçilerin üretimlerini gerçekleştirmeleri için bankalardan kredi ihtiyaçlarını karşılamaları gerekmektedir. Ülkemizde bulunan küçük çiftçilerin sorunları sadece onların değil, aynı zamanda milyonlarca üreticinin de sorunu haline gelmiştir (<http://www.aib.org.tr/proje/kooperatif.pdf>).

Tarım kredi kooperatifleri genellikle küçük çiftçilerin kredi ihtiyaçlarını gidermek amacıyla kurulurlar. Bu kooperatiflerin toplumsal ve ekonomik etkilerini aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Çıkın ve Karacan 1994):

- Üretimi teşvik ettiğinden kredilerin geri dönüşü sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmektedir.
- Ortaklarla olan ilişkilerini canlı tutmak için dinamik bir yapıya sahiptir.
- Kredi, özellikle tarımsal yayım ve teknik girdi ile beraber gittiğinden etkinliği artmaktadır.
- Kredi belirli kurallara göre verildiğinden kredi verenle kredi alan arasında önemli anlaşmazlıklar doğmamaktadır.
- Kredi genellikle denetlenmektedir.
- Devlet tarım kesimini desteklemek istediğinde bu kooperatiflerden yararlanabilmektedir.
- Birçok ülkede kredi kooperatifleri mevduat topladığından, sektör içinde oluşan tasarruflar yine aynı sektörde finansman kaynağı olabilmektedir.

Tarım Kredi Kooperatiflerinin amaçları şu şekilde sıralanabilir:

- Faiz haddini düşürmek
- Tarımsal girdileri ve diğer ihtiyaçları, kaliteli, ucuz ve zamanında temin ederek hizmete sunmak
- Ortaklara kredi konusunda tavsiyelerde bulunmak
- Kredi sağlamak
- Alınan kredinin üretiminde kullanılmasını gerçekleştirerek tarımsal üretimin artmasını sağlamak
- Mevduat toplamak

4.4.1. Raiffeisen İlkeleri

Tarım kredi kooperatiflerinin ilkeleri 19. yüzyılın ortalarında Alman kooperatifçisi Raiffeisen tarafından ortaya konulmuştur. O zamandan bu yana, bu ilkeler üzerinde büyük değişiklikler olmamıştır. Günümüzde de gelişmiş ülkelerdeki tarım kredi kooperatifleri Raiffeisen kredi kooperatiflerinin ilkeleri ufak değişikliklerle aynen uygulanmaktadır(Mülayim 2010). Raiffeisen ilkeleri ayrı ayrı aşağıdaki gibi incelenebilir(Tamagnini 1953).

1. Kooperatifin hisse senetsiz kuruluşu: Raiffeisen kredi kooperatifleri köylüden para alarak kurulmazlar. Dolayısıyla kurulmuş olan tarım kredi kooperatifi tam bir şahıs birleşmesidir. Bu kooperatifler ortaklara verecekleri krediyi üçüncü şahıslardan sağlarlar.

2. Sınırsız Sorumluluk: Raiffeisen kredi kooperatiflerinde ortaklar, üçüncü şahıslarına olan borçlarına karşılık bütün servetlerini karşılık göstererek ortaklaşa bir sorumluluk yüklenmişlerdir. Ortakların yüklenmiş olduğu bu sorumluluk sınırsız sorumluluktur.

3. Çalışma Alanının Darlığı: Raiffeisen kredi kooperatiflerinde dar alanda çalışma esastır. Kooperatifin faaliyet alanı çoğu kez bir köy sınırı ya da en fazla bir bucak sınırı içerisindeydir. Ortak sayısının da birkaç yüzü geçmemesi arzu edilmektedir.

4. Personelin Ücretsiz Çalışması: Raiffeisen kredi kooperatiflerinde muhasebeci dışındaki başka personel ve yöneticilere maaş verilmemesi esastır. Bu durumda maaş ve ücretler dolayısıyla masrafın büyütülerek sermayenin asıl amaç dışında sarf edilmesi ve kredi maliyetinin yükseltilmesi önlenmiş olacaktır.

5. Yedek Akçe Toplanması: Raiffeisen kredi kooperatiflerinde işlemlerden elde edilen yıllık kazancın üçte ikisi devamlı ve bölünmez bir yedek akçeye ayrılır.

6. Raiffeisen Kooperatiflerinin Yönetimi: Bu kooperatiflerin yönetim organları genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kuruludur.

7. Ortaklara Kredi Verme: Raiffiesen kredi kooperatiflerinde ortaklara, ancak gereken ve ekonomik olduğu ispat edilebilen bir iş için kredi verilir. Tarım kredi kooperatiflerinde tüketim amacıyla hiç kimseye kredi verilemez.

4.4.2. Türkiye’de Tarım Kredi Kooperatifleri

Türkiye’de tarım kredi kooperatiflerinin kuruluşu 1863 yıllarına kadar gitmektedir. 1930’da 191 tarım kredi kooperatifine 20 bin civarında çiftçi ortak iken, 1990’da kooperatif sayısı 2459’a, ortak çiftçi sayısı da 1.6 milyona ulaşmıştır. Yani Türkiye’deki çiftçilerin yaklaşık % 40’ı tarım kredi kooperatiflerine ortaktır. Bu kooperatifler 16 bölge ve 1 merkez birliği etrafında kümelenmiş durumdadırlar. Türkiye’de tarım kredi kooperatifleri, özel bir kanun niteliğini taşıyan 1581 sayılı yasa ile düzenlenmekte olup, devlet güdümünde olan bir kooperatif şeklindedir(Çıkın ve Karacan 1994).

1991 verilerine göre T.C. Ziraat Bankası’nın yönlendirdiği tarımsal kredi grupları içinde tarım kredi kooperatifleri kredi payları % 16 civarındadır. Tarım kredi kooperatiflerinin toplam ikraz gücüne özkaynak katkısı ise % 13’dür(Artukoğlu 1993).

5. TARIM KREDİ KOOPERARİFLERİNDE MUHASEBE:

5.1. Kooperatiflerde Muhasebenin Gereği

Kooperatifler, ekonomik ve sosyal nitelikli kuruluşlardır. Diğer kuruluşlar gibi alım, satım, borç, alacak vb. faaliyetler yapılmakta ve muhasebe defterlerine usulüne uygun şekilde kaydedilmektedir. Dönem sonlarında bilanço ve gelir tablosu gibi mali tablolar düzenlenmekte, kar ya da zarar gibi sonuçlara ulaşılmaktadır(Karanlık 2009). Kooperatifler, tüm faaliyetleri sırasında mali yasaların hükümlerine uymak durumundadırlar. Bu açıdan kooperatiflerde iyi işleyen bir muhasebe sistemine ihtiyaç vardır. Muhasebe kayıtları ve mali tablolar, sadece ortaklar açısından bir gereklilik değil, devlet, alacaklılar ve mali nitelikli tüm yükümlülükler açısından da gereklidir.

5.1.1. Kooperatiflerde Kayıt Düzeni ve Hesap Planı

Kooperatifler ve üst kuruluşları, birinci sınıf tacirlerin tutmakla yükümlü oldukları defterleri tutmak zorundadırlar. Yıllık işlem hacminin az ya da çok olması bu durumu değiştirmez(Karanlık 2009).

Hesap planının, kooperatif faaliyetlerine uygun olarak düzenlenmesi gerekir. Kooperatif muhasebesinin bir disiplin ve düzen içinde yürütülebilmesi için, faaliyetler başlamadan önce işlemlerin kaydedileceği hesapların belirlenmesi ve bir hesap planının yapılması gerekir. Bu düzenleme yapılırken kooperatifin; türü, özelliği, büyüklüğü, ekonomik ve teknolojik yapısı ve iş hacmi göz önünde tutulmalıdır. İşlemlerin genişliğine göre gerekli yardımcı hesaplar da belirlenmelidir.

Kooperatiflerde de “Tekdüzen Hesap Planı”nın uygulanması gerekmektedir. Böylece Kooperatifler arasındaki işlem birliği sağlanmış olacaktır. Bu uygulama aynı zamanda bir zorunluluktur.

5.1.2. Kooperatiflerde Tutulacak Defterler

Kooperatifler, iş hacimlerine bakılmaksızın birinci sınıf tacir konumunda sayıldıklarından birinci sınıf tacirlerce tutulan defterleri tutmaktadırlar.

Kooperatiflerde tutulacak defterleri şu şekilde sınıflandırmak mümkündür(Kooperatifler Kanunu Madde 76).

* Yasal Defterler

- Yevmiye Defteri (Günlük Defter)
- Büyük Defter (Defteri Kebir)
- Envanter ve Bilanço Defteri
- Ortaklar Defteri
- Karar Defteri
- Genel Kurul Defteri
- Yönetim Kurulu Defteri

* Diğer Yasal Defterler

- İmalat defteri(Kooperatif sanayi işletmesi kurmuş ise) (Vergi Usul Kanunu Madde 197),
- Çiftçi işletme defteri(Kooperatif zirai işletme kurmuş ise) (Vergi Usul Kanunu Madde 213).

* Yardımcı Defterler

- Stok giriş çıkış defteri
- Sabit kıymetler ve amortisman defteri
- Kıymetli evrak defteri
- Teftiş defteri
- Gelen-giden evrak kayıt defteri

Yasal defterler ile kooperatifin özelliğine göre tutulması zorunlu diğer yasal defterler, kullanılmaya başlanmadan önce süresi içinde notere onaylatılmaları gerekir.

5.1.3. Kooperatiflerde Başarıyı Gösteren Temel ve Ek Mali Tablolar:

Kooperatifin mali durumu ve faaliyetlerinin sonucu ile ilgili olarak muhasebenin sağladığı bilgilerle pek çok kişi ve kuruluşlar ilgilenirler. Kooperatifin başarılı olması kamuoyunda onların etkinliğini arttıracaktır. Muhasebe kayıtlarından kooperatifin başarısını gösteren dört önemli sonuç belgesi çıkarılabilir (Çıkın ve Karacan 1994).

1. Bilanço
2. Gelir Tablosu
3. Fonlar Tablosu
4. Dağıtılmamış Karlar Tablosu

1. Bilanço

Bilanço kooperatifin belli bir tarihteki mali durumunu gösteren bir tablodur. Bilanço, bir işletmenin belirli bir andaki varlıklarını, borçlarını ve sermayesini gösterir. Tarımsal amaçlı bir kooperatif için düzenlenmiş bir bilanço örneği aşağıdaki gibi gösterilmektedir.

Tarımsal Amaçlı Kooperatifler İçin Bilanço Örneği

AKTİF	PASİF
A. DÖNEN VARLIKLAR <ol style="list-style-type: none"> 1. Kasa Mevcudu 2. Banka Mevcudu 3. Alacaklar <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Pay Alacakları 3.2. Ortaklardan Diğer Alacaklar 3.3. Diğer Kişi ve İşletmelerden Alacaklar 3.4. Birlikten Alacaklar 3.5. Verilen Depozito, Avans ve Teminatlar 3.6. Diğer Alacaklar 4. Stoklar <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Kooperatifin Ürettiği Ürün Stokları 4.2. Kooperatif Dışından Alınan Mal Stokları 	A. BORÇLAR <ol style="list-style-type: none"> 1. Kısa Vadeli Borçlar <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Banka Borçları 1.2. Devlet Borçları 1.3. Ortaklara Borçlar 1.4. Diğer Şahıs ve İşletmelere Borçlar 1.5. Diğer Kısa Vadeli Borçlar 2. Orta ve Uzun Vadeli Borçlar <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Banka Borçları 2.2. Devlet Borçları 2.3. Ortaklara Borçlar 2.4. Diğer Şahıs ve İşletmelere Borçlar 2.5. Diğer Orta ve Uzun Vadeli Borçlar
B. DURAN VARLIKLAR <ol style="list-style-type: none"> 5. İştirakler 6. Maddi Duran Varlıklar <ol style="list-style-type: none"> 6.1. Arazi ve Arsa 6.2. Bina ve İnşaat 6.3. Alet ve Makine 6.4. Tesisler ve Donanım 7. Maddi Olmayan Duran Varlıklar 8. Zararlar 	B. ÖZSERMAYE <ol style="list-style-type: none"> 3. Ödenmiş Sermaye 4. Birikmiş Amortismanlar 5. Hibeler 6. Yedek Akçeler 7. Yatırım ve Geliştirme Fonu 8. Diğer Fonlar 9. Olumlu Gelir – Gider Farkı
TOPLAM AKTİF	TOPLAM PASİF

Kaynak: Çıknı, A. ve Yercan M. (1993). İzmir Yöresinde Bulunan Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin Mevcut Durumları ve Faaliyet Alanlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, İzmir

2. Gelir Tablosu

Gelir tablosu, kooperatif işletmenin belirli bir döneme, genellikle bir yıla ait net gelirini, brüt satış karı, faaliyet karı büyüklüklerini ve bunları oluşturan ana işlemleri gösteren bir tablodur. Gelir tablosunun brüt kar bölümü, faaliyet karı bölümü ve net kar bölümü olmak üzere üç ana bölümü bulunmaktadır.

3. Fonlar Tablosu

Fon kavramının net işletme sermayesini ifade ettiği kabul edilirse, bu tablo dönem sonunda net işletme sermayesinde meydana gelmiş olan artış ve azalışları, bu artış ve azalışları oluşturan sebepleri gösteren bir tablodur.

4. Dağıtılmamış Fazlalar Tablosu

Dağıtılmamış fazlalar tablosu, bazı amaçlara bağlı olarak dağılmayan fazlaların birikimini ve gerektiğinde kullanılan bu fazlaların önceki duruma etkisini yansıtır.

Kooperatifle ilgili bilanço, gelir tablosu, fonlar tablosu ve dağıtılmamış fazlalar tablosu birbirleriyle ilişkilendirilerek kooperatif işletmenin mali ve ekonomik başarılarını belirleyen analizler yapılabilir.

5.2. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE KURULUŞ KAYITLARI

5.2.1.Kuruluş Sermayesinin Taahhüdü

Kurucu en az 7 ortağın bir araya gelmesiyle bir tarım kooperatifi kurulabilmektedir. Düzenlenecek ana sözleşmede kuruluş sermayesinin tutarı belirtilmelidir. Kooperatifin bu ilk sermayesi daha sonra yeni ortak alımlarıyla artar, ortak çıkışlarıyla da azalır. Sermayedeki bu artış ve azalışlar için ana sözleşmede değişiklik yapılmasına gerek yoktur. Çünkü kooperatifler değişir sermayeli ve değişir ortaklı kuruluşlardır ve bu durum kooperatiflere ait bir özelliktir.

Bir ortaklık payının değeri 100 (yüz) Türk Lirasıdır. Kooperatife giren ortaklar en çok 5000 pay taahhüt edebilirler. Kooperatifler üst kuruluşuna iştirak edenler ise en az 50 pay taahhüt ederler. Ortaklık payının değeri Bakanlar Kurulu kararı ile artırılabilir(Kooperatifler Kanunu Madde 19).

Örnek: Bir tarım kredi kooperatif kurmaya karar veren 20 ortak, her biri 100 TL'lik pay, yani 1800 TL sermaye taahhüdünde bulunuyorlar. Bunun sonucunda yapılacak olan muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır;

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI	2.000	
501.01 Ortak A 100		
" " "		
501.20 Ortak S 100		
500 SERMAYE HESABI		2 .000
500.01 Ortak A 100		
" " "		
500.20 Ortak S 100		
Kurucu ortakların sermaye taahhüdü		

5.2.2.Sermaye Taahhüdünün ¼' ünün Bloke Edilmesi

Kurucu ortaklar, kuruluş sırasında ana sözleşmede belirttikleri ve sermaye olarak ödemeyi taahhüt ettikleri tutarın %25'ni ilgili Bakanlık adına bankaya bloke ettirmeleri yasal bir zorunluluktur. Bloke edilen tutarın muhasebe kaydının yapılması gerekmektedir(Kooperatifler Kanunu Madde 9).

Örnek: Bir tarım kredi kooperatifi kurmaya karar veren ve her birinin taahhüdü 500 TL olan 8 ortak, taahhütlerinin ¼'ünü ilgili Bakanlık adına X bankasına bloke ettirmişlerdir. Bu durumda yapılacak olan muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

102 BANKALAR HESABI	1.000	
102.10 (X) Bankası Bloke Para 1000		
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI		1.000
501.01 Ortak A 125		
501.02 Ortak B 125		
" " "		
(X) bankasına bloke ettirilen tutar.		

5.2.3. Bloke Paranın Serbest Bırakılması

İlgili Bakanlık, bu kooperatifin kuruluşuna izin vermiş ise, bir yazıyla ilgili bankaya gerekli talimatı vererek, bloke paranın serbest bırakılmasını ister. Ortaklar, bloke parayı ya tamamen çekerek gerekli harcamalarda kullanırlar ya da aynı bankada veya bir başka bankada kooperatif adına açtıracakları hesaba yatırırlar.

Örnek: Bloke ettirilen 1.000 TL.'nin serbest bırakılması sonucu tarım kredi kooperatifi yetkilileri bu parayı kooperatif kasasına alıyorlar. Bu durumda ilgili kayıt şöyle olacaktır:

100 KASA HESABI	1.000	
102 BANKALAR HESABI		1.000
102.10(X) Bloke Para. 1.000		
Bloke paranın alınması.		

5.2.4. Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri

Bilindiği gibi kooperatifler kurulurken bazı giderler yapılır. Kurucular, kooperatifin kuruluşu için yaptıkları bu giderlerin kendilerine ödenmesini kooperatif tüzel kişilik kazandıktan sonra yönetim kuruluna sunacakları belgelerle isteyebilirler. Yapılan giderler, genel kurul tarafından onaylandıktan sonra yönetim kurulu bu ödemeyi yapabilir(Bektöre ve Benligiray 1986). Kuruluş ve örgütlenme giderleri ortak veya ortaklara ödendikleri tarihte muhasebeleştirilirler. Dönem sonu geldiğinde ise bu giderlerin tamamı, bir defada cari yıl gideri olarak kaydedilebileceği gibi aktifleştirilerek 5 yılda amorti edilmesi de mümkündür. Bu husus isteğe bağlıdır. Tercih yapılırken Kooperatifin dönem sonuna kadar elde edebileceği gelirin, kuruluş ve örgütlenme giderlerinden daha fazla olacağı tahmin ediliyor ise bu giderlerin tamamının gider olarak kaydedilmesinde bir sakınca yoktur. Aksi durumda kuruluş ve örgütlenme giderinin, dönem kazancından fazla olması durumunda o dönemin zararla kapanmasına ve kooperatifin başarısız olduğu izlenimini vermesine neden olur(Karanlık 2009).

Örnek: Arif AYDIN, kuruluş gideri olarak yaptığı KDV dahil 4620 TL. harcamanın belgelerini tarım kredi kooperatifinin tüzel kişiliğini kazanması sonucu kooperatife teslim etmiştir. (KDV oranı % 10 olarak alınmıştır.)

770 GENEL YÖNETİM GİDERİ HESABI	840	
770.10 Amortisman Giderleri 840		
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI		840
268.10 Kuruluş Gideri Amortismanı 840		
Kuruluş giderinin amorti edilmesi.		

Yukarıdaki yevmiye kaydı, beş yıl süresince aynı şekilde yapılmaya devam edildiğinde beşinci yılın sonunda kuruluş ve örgütlenme giderinin tamamı amorti edilmiş olur.

5.2.5. Kooperatife Yeni Ortak Alınması

Kooperatif ortaklığına girmek için gerçek kişilerin medeni hakları kullanma yeterliliğine sahip olmaları gerekir. Ortak olmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler, kooperatif ana sözleşmesi hükümlerini bütün hak ve ödevleriyle birlikte kabul ettiklerini belirten bir yazı ile kooperatif yönetim kuruluna başvururlar. Kooperatif, ortaklarına kendi varlığı dışında şahsi bir sorumluluk veya ek ödemeler yüküyor ise ortak olmak isteği, bu yükümlerin yazılı olarak kabul edilmesi halinde değer taşır. Yönetim Kurulu; ortaklar ile ortak olmak için müracaat edenlerin ana sözleşmede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırmak zorundadır(Kooperatifler Kanunu Madde 8).

Ortakların kişisel olarak sorumlu olduğu veya ek ödemelerle yükümlü olduğu bir kooperatifte, durumu bilerek yeni giren kimse, girişinden önce doğmuş olan borçlardan diğer ortaklar gibi sorumlu olur. Ana sözleşmede buna aykırı hüküm bulunması veya ortaklar arasında anlaşma bulunması, üçüncü kişiler hakkında hüküm ifade etmemektedir. (Kooperatifler Kanunu Madde 35). Yeni ortakların sermaye taahhütleri ile ödeme biçimlerine göre giriş kayıtları aşağıdaki gibi yapılır.

5.2.5.1.Ortaklık sermayesinin nakit olarak alınması

Örnek: Tarım kredi kooperatifine ortak olmak isteyen Musa AYDIN, 8.200 TL sermaye taahhüdünde bulunmuş ve yarı tutarını nakden ödemiştir.

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI	8.200	
501.08 Musa AYDIN 8.200		
500 SERMAYE HESABI		8.200
500.08 Musa AYDIN 8.200		
Ortak Musa AYDIN'ın sermaye taahhüdü		

100 KASA HESABI	4.100	
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI		4.100
501.08 Musa AYDIN 4.100		
Taahhüdün yarısının ödenmesi kaydı		

5.2.5.2. Ortaklık sermayesinin aynı varlık olarak alınması

Kooperatife ortak olacaklar, nakit sermaye yerine bazen aynı sermaye de getirebilirler. Ancak aynı sermayenin kabulü için, ana sözleşmede hüküm bulunması gerekir. Yine ana sözleşmede belirtilen esaslar içinde aynı sermayenin değeri tespit edilir. Ortağın sermayesine sayılmak üzere getirdiği aynı varlığın/varlıkların değeri, bir ortağın alabileceği en yüksek sermaye payı olan 5.000 payı aşıyorsa, aşan kısmın ortağa ödenmesi ya da ödenmek üzere ortağın alacaklı cari hesabına kaydedilmesi gerekir. Zira Kooperatiflerde ortakların sermaye payları, yasanın belirlediği sınırı aşmamaktadır(Karanlık 2009). Aynı sermaye konması veya kooperatifin mevcut bir işletmeyi veya ayınları devralması sözleşme ile kabul edilebilir(Kooperatifler Kanunu Madde 20).

Örnek: Ortak Uğur SARI, 9.350 TL. (KDV dahil) değerinde bilgisayarını vererek tarım kredi kooperatifine ortak olmak istiyor ve bu varlıklara ilişkin faturayı kooperatife teslim ediyor.

255 DEMİRBAŞLAR HESABI	8.500	
255.10 Büro Malzemeleri 8.500		
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	850	
500 SERMAYE HESABI		9.350
500.15 Uğur SARI		

- Sermayenin tamamı bir defada ödendiğinden “501 Ödenmemiş Sermaye Hesabı” kullanılmamıştır.

5.2.6. Ortakların Sermayelerini Artırmaları

Ortaklar kooperatifteki sermaye paylarını istediklerinde veya kooperatif çalışmalarının gerektirmesi durumunda artırmaları mümkündür. Bu artış üst limit olan 5.000 paya kadar olabilmektedir. Ancak sermayesini artırmak isteyen ortağın, önceki taahhüdünü tamamen ödemiş olması gerekir(Karanlık 2009).

Örnek: Ortak Esmâ BAL sermayesini 1.950 TL den 3.450 TL'ye yükseltmek istemiş ve artırdığı sermayenin 1.000 TL'sini kooperatife nakden ödemiş, kalan 500 TL'sini ise daha sonra ödeyecektir.

Artırılan sermaye : 3.450

Mevcut sermaye : 1.950

Fark : 1.500

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI	1.500	
501.07 Esmâ BAL 1.500		
500 SERMAYE HESABI		1.500
500.07 Esmâ BAL 1.500		
Ortak Esmâ BAL'ın sermaye artırımı.		
100 KASA HESABI	1.000	
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI		1.000
501.07 Esmâ BAL 1.000		
Ortak Esmâ BAL'ın sermaye Taahhüdünden tahsilat		

5.2.7. Ortakların Kooperatiften Ayrılması

Kooperatif ortaklığı çeşitli nedenlerle sona erebilir. Çıkan veya çıkarılan ortaklara sermayeleri iade edilir. Hakkında çıkarılma kararı verilen ortakların hak arama yolları tamamen tüketilinceye dek yerine yeni bir ortak alınmaması gerekmektedir (Çöklü 2004).

Ölen ortağın mirasçılarının ortaklık statüsünü devam ettirmek istememeleri durumunda ortağın sermayesi mirasçılara verilir. Kooperatiften ayrılmakta olan ortağın kooperatife borcu var ise bunlar alacaklarından mahsup edilir ve kalan değerler kendilerine verilir. Diğer yandan risturn dağıtımı dönem sonunda yapılacağından, ayrılan ortağa düşen risturn payı dönem sonunda kendisine ödenir.

Ortaklığı sona erenlere sermaye payları ve diğer alacakları derhal ödeneceği gibi, nakit durumuna göre daha sonraya da bırakılabilmektedir. Ayrılan ortağın ortaklık statüsü kaybolduğundan ona olan borçların '336 Diğer Çeşitli Borçlar Hesabı'nda gösterilmesi uygun olacaktır.

5.2.7.1. Borcu olmayan ortağın ayrılışı

Örnek: 8.200 TL sermaye payına sahip ortak Cem AKSOY, tarım kredi kooperatifinden çıkma talebinde bulunmuş olup, kooperatif yönetim kurulunca da bu talep olumlu karşılanmıştır.

a. Sermaye payının derhal ödenmesi durumu

500 SERMAYE HESABI	8.200	
500.07 Cem AKSOY 8.200		
100 KASA HESABI		8.200
Veya		
102 BANKALAR HESABI		
102.10 (A) Bankası 8.200		
Ayrılan Ortak Cem AKSOY'a sermayesinin ödenmesi		

b. Sermaye payının sonraya bırakılması ve ödenmesi durumu

Kooperatifin para durumu, ayrılan ortağa yapılacak ödemeyi karşılamıyor ise ödemenin bir süre ertelenmesi istenebilir. Bu durumda kooperatifin ayrılan ortağa borcu doğmuş olur. Ancak ortağa ödeme yapılmısa bile çıkış tahakkuk kaydının yapılması gerekir. Ayrılan ortağın ortaklık statüsü ortadan kalktığından ona olan borcun, “336 Diğer Çeşitli Borçlar Hesabı”nda gösterilmesi uygun olacaktır.

500 SERMAYE HESABI	8.200	
500.07 Cem AKSOY 8.200		
336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI		8.200
336.10 Cem AKSOY 8.200		
Cem AKSOY 'un ortaklıktan ayrılması.		
336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI	8.200	
336.10 Cem AKSOY 8.200		
100 KASA HESABI		8.200
Cem AKSOY 'un ortaklıktan ayrılması.		

5.2.7.2. Borcu olan ortağın ayrılışı

Örnek: 9.000 TL. sermayesi bulunan ortak Seçil ÖZDOĞAN, tarım kredi kooperatifinden çıkma talebinde bulunuyor. Ortağın kooperatifte mal alışlarından dolayı 2.000 TL. borcu bulunmaktadır.

-Büyük defter kayıtlarında ortağın durumu

500 SERMAYE HS.	120 ALICILAR. HS.
9.000	2.000

a. Sermaye payının derhal ödenmesi durumu

500 SERMAYE HESABI	9.000	
500.15 Seçil ÖZDOĞAN 9.000		
100 KASA HESABI		7.000
120 ALICILAR HESABI		2.000
120.15 Seçil ÖZDOĞAN 2.000		
Ortak Seçil ÖZDOĞAN'ın ortaklıktan ayrılması		

b. Sermaye payının sonraya bırakılması ve ödenmesi durumu

500 SERMAYE HESABI	9.000	
500.15 Seçil ÖZDOĞAN 9.000		
120 ALICILAR HESABI		2.000
120.15 Seçil ÖZDOĞAN 2.000		
336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI		7.000
336.10 Seçil ÖZDOĞAN 7.000		
336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI	7.000	
336.10 Seçil ÖZDOĞAN 7.000		
100 KASA HESABI		7.000
Ayrılan ortağa sermaye tutarının ödenmesi.		

5.2.7.3. Sermaye Taahhüdünü Henüz Tam Ödememiş Ortağın Ayrılması

Örnek: 20.000 TL sermaye taahhüdünde bulunan ancak bunun 6.400 TL.'sini nakden ödemiş ortak Mert GÜLÜMSER, Akhisar Tarım Kredi Kooperatifinden çıkma talebinde bulunuyor.

Ortağın kooperatife mal alışlarından dolayı 2.000 TL borcu bulunmaktadır.

- Büyük defter kayıtlarında ortağın ayrılmadan önceki durumu

501 ÖDENME. SER. HS.	500 SERMAYE HS.	120 ALICILAR HS.
20.000 6.400	20.000	2.000

a. Sermaye payının derhal ödenmesi durumu

500 SERMAYE HESABI	20.000	
500.15 Mert GÜLÜMSER 20.000		
100 KASA HESABI		4.400
120 ALICILAR HESABI		2.000
120.15 Mert GÜLÜMSER 2.000		
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI		13.600
501.15 Mert GÜLÜMSER 13.600		
Mert GÜLÜMSER'in ortaklıktan ayrılması.		

b. Sermaye payının sonraya bırakılması ve ödenmesi durumu

Ayrılan ortak, ortaklık statüsünü kaybettiğinden ona olan borç, "336 Diğer Çeşitli Borçlar Hesabı"nda gösterilmiştir.

500 SERMAYE HESABI	20.000	
500.15 Mert GÜLÜMSER 20.000		
120 ALICILAR HESABI		2.000
120.15 Mert GÜLÜMSER 2.000		
336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI		4.400
336.10 Mert GÜLÜMSER 4.400		
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI		13.600
501.15 Mert GÜLÜMSER 13.600		
Mert GÜLÜMSER'in ortaklıktan ayrılması.		

336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI	4.400	
336.10 Mert GÜLÜMSER 4.400		
100 KASA HESABI		4.400
Ayrılan ortağa sermaye tutarının ödenmesi.		

5.2.8. Ayrılan Ortakların Alacaklarında Zamanaşımı

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 17'inci maddesine göre; çıkan veya çıkarılan ortaklarının kendilerinin veya mirasçılarının, alacak ve haklarının, bunları isteyebilecekleri günden başlayarak en geç 5 yıl içinde kooperatiften almaları gerekir. Almadıkları takdirde, bu alacakların zamanaşımına uğrayacağı hükme bağlanmıştır. Alınmayan bu haklar kooperatife gelir yazılır.

Örnek: Tarım Kredi Kooperatif ortaklığından ayrılan Fatma TÜREL, 12.000 TL. sermaye alacağını 5 inci yılın sonuna kadar alamamıştır.

a. Ortağın çıkış kaydı

500 SERMAYE HESABI	12.000	
500.05 Fatma TÜREL 12.000		
336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI		12.000
336.01 Fatma TÜREL 12.000		
Fatma TÜREL'in ayrılması.		

b. Ortağın 5 yıl süresince almadığı payların gelir kaydı

336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI	12.000	
336.01 Fatma TÜREL 12.000		
679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR HESABI		12.000
Ortaklıktan çıkan Fatma TÜREL'in almadığı payının 6. yılda gelir kaydı.		

5.2.9. Kooperatif Üst Birlikleri ve Üst Birliklerle İşlemleri

Kooperatifler; idari, teknik, mali ve diğer konularda bir araya gelerek kooperatif üst birliklerini kurmakta ya da kurulmuş üst kuruluşa üye olmaktadır. Kooperatif üst birliklerine üye olan kooperatifler, her yılın kârından belli orandaki bir payı da üst kuruluşlara aidat olarak göndermek zorundadırlar. Üst birliklere iştirak edecek kooperatifler en az 50 pay taahhüt etmek zorundadırlar(Kooperatifler Kanunu madde 19).

5.2.9.1. Kooperatifin üst birliğe üye olması

Örnek: Bir tarım kredi kooperatifi 17.850 TL. sermaye taahhüdü ile üst birliğe üye olmaya karar vermiş ve taahhüdünün yarı bedelini hemen ödemiştir. Kalan daha sonra ödenecektir.

-Taahhüt kaydı

242 İŞTİRAKLER HESABI	17.850	
242.10 (X) Bölge Birliği 17.850		
243 İŞTİRAKLERDEN SERMAYE TAAHÜTLERİ HESABI		17.850
243.10 (X) Bölge Birliği 17.850		
Birliğe katılma taahhüdü		
-Taahhüdün yarısının ödenmesi		
243 İŞTİRAKLERDEN SERMAYE TAAHÜTLERİ HESABI	8.925	
243.10 (X) Bölge Birliği 8.925		
100 KASA HESABI		8.925
Üst Birlik taahhüdünün ödenmesi		

5.2.9.2. Üst birlikten mal alımı

Kooperatifler, ortaklara sattıkları malların tamamına yakını genellikle üst birliklerden sağlamaktadırlar. Bu amaçla kooperatifler, ortakların ihtiyaçlarını belirleyerek üst birliğe talepte bulunurlar. Üst birlikler ise toptan alışlar yaparak sağladıkları indirimli fiyat avantajını, bağlı kooperatiflere yansıtmiş olurlar.

Örnek: Aydın Tarım Kredi Kooperatifi'ne ortaklara satılmak üzere, Kooperatif Merkez Birliğinden KDV hariç 26.000 TL.'lık çeşitli gübre makineleri alınmış olup, bedeli daha sonra ödenecektir.

153 TİCARİ MALLAR HESABI	26.000	
153.40 Gübre Makineleri 26.000		
191 İNDİRİLECEK KDV HS.	2.600	
320 SATICILAR HESABI		28.600
320.10 Merkez Birliği 28.600		
..... tarih ve ..... nolu fatura ile mal alımı.		
-Ödemenin yapılması durumunda		
320 SATICILAR HS.	28.600	
320.10 Merkez Birliği 28.600		
100 KASA HESABI		28.600
Veya		
102 BANKALAR HES		
102.10 (A) Bankası 28.600		
Birliğe yapılan ödeme		

5.3. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE TEMEL MUHASEBE KAYITLARI

Tarım kredi kooperatifleri genel olarak kırsal alanlarda kurulan ve o yöredeki çiftçilerin veya üreticilerin kredi ve diğer tarımsal ihtiyaçlarının ucuz fiyatlarla karşılanmasına yardımcı olan kooperatiflerdir. Tarım kredi kooperatiflerinin esas amacı; ortakların yapacakları üretimin daha verimli ve daha kaliteli yapmalarına destek vermek ve üretilen ürünlerin aracı olmaksızın daha yüksek satışlarını gerçekleştirmelerine yardımcı olmaktır. Böylece ortaklar daha yüksek gelir edeceklerdir. Bu da çiftçilerin ekonomik durumlarının daha iyi olmasına destek olarak köyden göçü de azaltabilmektedir. Bunun yanında kaliteli tohum, gübre, tarım araç- gereçleri gibi imkânlar da sağlamaktadır(Karanlık 2009).

5.3.1. Mal Alışları

Tarım Kredi Kooperatifleri, ortaklarının ihtiyacını karşılamak için gerekli malzemeleri satın alırlar. Bunlar genellikle tarımsal araçlar-gereçler, tarımsal gübre ve ilaçlardır.

Örnek: Malkara Tarım Kredi Kooperatifi 01.10.2011 tarihinde ortaklarına mal satmak üzere 420 no’lu fatura ile Ak Yem Fabrikasından tamamı için çek verilerek 30 ton büyükbaş hayvan yemi satın almıştır. Yemin kg. Fiyatı KDV hariç 0,70 TL.’dir. KDV’ler %10 olarak alınmaktadır.

153 TİCARİ MALLAR HESABI	21.000	
153.11 Büyük baş hayvan yemi 21.000		
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	2.100	
103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI		23.100

5.3.2. Alış Giderleri

Alınan malların kooperatife taşınması veya kullanıma ya da satışa hazır duruma getirilmesi için yapılan nakliye, yükleme, komisyon, sigorta, gümrük gibi giderler alış giderlerini oluşturur. Alışlarla ilgili olarak yapılan bu tür masrafların alınan malların bedeline eklenmesi, yani “153 Ticari Mallar Hesabı”nın borçlu kısmına kaydedilmesi gerekmektedir. Alış giderleri kapsamındaki masrafların, satıcılar tarafından üstlenilmesi durumunda ise, kooperatiften ödeme yapılmayacağından, buna ait bir kaydın da yapılmasına gerek kalmamaktadır.

Örnek: Marmara Ereğlisi Tarım Kredi Kooperatifi, satın aldığı küçükbaş hayvan yemlerinin kooperatife taşınması için, T nakliye şirketine 10.01.2011 tarih ve 1122 no’lu fatura ile 1.100 TL. nakliye bedeli ve ayrıca 110 TL Katma değer vergisini çek vererek ödemiştir.

153 TİCARİ MALLAR HESABI	1.100	
153.04 Nakliye gideri 1.100		
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	110	
103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI		1.210
01.10.2011 tarih ve 420 nolu fatura ile yem alımı		

5.3.3. Ortaklara Mal Satışı

Kooperatiflerde ortaklara genellikle vadeli olarak mal satışı yapılmaktadır. Vadeli satışlardan kaynaklanan alacakların “120 Alıcılar Hesabı”na borç yazılarak takip edilmesi gerekir. Ancak Tarım Kredi Kooperatifleri genel bir uygulama olarak vadeli satışların ortağa açılmış bir kredi olduğunu değerlendirmekte ve ortaya çıkan alacakların “123 İşletme Kredileri Hesabı”nın borçlu kısmına yazılarak takip edilmesini benimsemektedir. Bu kayıt şekli Tarım Kredi Kooperatifleri Birliğince öngörülen ve Türkiye’deki Tarım Kredi Kooperatiflerince de uygulanan bir yöntemdir. Bu durumda hangi hesap kullanılırsa kullanılsın her ortak için bir “yardımcı hesap” açılarak vadeli alacakların ayrı ayrı takip edilmesi gerekmektedir.

Tarım Kredi kooperatifleri satış işlemlerinde “devamlı envanter yöntemi”ni kullanmaktadırlar.

Örnek: Akhisar Tarım Kredi Kooperatifince, alış fiyatı 8.350 TL. ve nakliye gideri 780 TL. olan gübre makinesi, ortak Hüseyin KARA’ya KDV hariç 15.000 TL.’ye vadeli olarak satılmıştır.

Satılan malın alış	
bedeli	8.350
Alış gideri	780
Satılan malın maliyeti	<u>9.130</u>

-Satış kaydı

(120) 123 İŞLETME KREDİLERİ HESABI	16.500	
123.02 Hüseyin KARA 16.500		
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HESABI		15.000
600.15 Gübre Makinesi 15.000		
391 HESAPLANAN KDV HESABI		1.500
Ort. Hüseyin KARA’ya mal satışı		

-Satış maliyetinin devri

621 SATILAN TİCARİ MAL.MALİYETİ HESABI	9.130	
621.10. Gübre Makinesi 9.130		
153 TİCARİ MALLAR HESABI		9.130
153.14 Gübre Makinesi 9.130		
Satışların maliyet hesabın devri		

5.3.4. Alıştan İadeler

Alınan mallardan bir kısmının veya tamamının çeşitli nedenlerle satıcılara iadesi söz konusu olabilir. İade edilecek mallar, kooperatifin mal stoklarından çıkarılarak satıcılara gönderildiğinden, stoklarda da bu miktar kadar azaltma işleminin yapılması gerekir. Mal stokları “153 Ticari Mallar Hesabı”nda görüldüğü için iade tutarı hesabın alacağına yazılarak stoklar azaltılır. İade edilen malların alış işlemi iptal edilirken, katma değer vergisinin de düzeltilmesi gerekir.

Örnek: Sergi Yem Fabrikasından daha önce vadeli olarak alınan KDV dahil 24.200 TL.’lik büyük baş hayvan yeminin KDV dahil 19.800 kısmı kalite düşüklüğü nedeniyle iade ediliyor ve bedeli açık hesaptan düşülüyor.

320 SATICILAR HESABI	19.800	
320.10 Sergi Yem Fabrikası A.Ş. 19.800		
153 TİCARİ MALLAR HESABI		18.000
153.30 B.baş Hay. Yem 18.000		
391 HESAPLANAN KDV HESABI		1.800
Sergi Yem Fabrikasına mal iadesi		

5.3.5. Ortaklardan Mal Alışı

Tarım Kredi Kooperatifleri, temelde ortaklara ucuz tarım girdileri sağlamaya yönelik faaliyetler sürdürürler. Ancak bazen ortaklarca üretilmiş ürünlerin yüksek fiyatlarla satışını sağlamak amacıyla bir çalışma da yapabilmektedirler. Bu tür çalışmalar daha çok üyesi oldukları “Kooperatif Birlikleri”nin yardım ve desteğiyle gerçekleştirilmektedir. Bunun için

de yapılan pazar araştırmalarından faydalanılmaktadır. Böylece ortak ürünleri, kooperatif veya Kooperatif Birlikler tarafından satılarak ortakların tek başlarına elde edemeyecekleri gelirlerin elde edilmeleri sağlanmış olmaktadır. Zirai mahsullerin alımı sırasında ödenecek bedellerden; Ticaret Borsalarına tescil ettirilerek satın alınanlar için % 2, Ticaret Borsası dışında kalanlar için ise % 4 gelir vergisi kesintisinin yapılması gerekmektedir.

Örnek: Havsa Köyü Tarım Kredi Kooperatifi 23.03.2011 tarihinde 21 no'lu fatura ile ortak Ahmet Yılmaz'dan 5.000 kg. buğday satın alıyor. Buğdayın kilogram fiyatı 0,60 TL.'dir. Ürün ticaret borsasına kaydedilmemiştir.

Buğday	5.000kg x 0,60	:	3.000
Gelir vergisi	3.000x 0,04	:	<u>120 (-)</u>
Ortağa ödenecek net tutar		:	2.880

153 TİCARİ MALLAR HESABI	3.000	
153.20 Ortak Ürünleri	3.000	
320 SATICILAR HESABI		2.880
320.15 Ahmet Yılmaz	2.880	
360 ÖD. VERGİ VE FONLAR HESABI		120
360.10 Gelir Vergisi	120	
23.03.2011 Tarih ve 21 Nolu müstahsil makbuzu ile buğday alımı		

- Ortaktan 3.000 TL.'ye satın alınan buğday 04.04.2011 tarihinde 43 no'lu fatura ile T Bölge Birliğine KDV hariç 6.000 TL'ye vadeli olarak satılmıştır.

120 ALICILAR HESABI	6.600	
120.10 (X) Bölge Birliği	2.750,00	
600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		6.000
600.20 Ortak Ürünleri	2.500,00	
391 HESAPLANAN KDV HESABI		600
04.04.2011 Tarih ve 43 nolu fatura ile mal satışı.		

5.4. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE DİĞER İŞLEMLER

5.4.1. Personel Giderleri

Kooperatiflerde ihtiyaç duyulduğu takdirde gerekli sayıda ücretli personel çalıştırılabilmektedir. Personele ücretleri ödenirken stopajın yapılması ve bu kesintilerin süreleri içinde ilgili dairelere yatırılması gerekmektedir.

İşçi çalıştıran tüm işletmelerde olduğu gibi Kooperatiflerde de ücretler ve ücretlerden yapılan kesintileri gösteren bir “ücret bordrosu” düzenlenmekte ve bu bordro esas alınarak muhasebe kayıtları yapılmaktadır. Bordroda gösterilen net ücretler ilgili personele ödenir. Vergi olarak yapılacak kesintiler düzenlenecek olan “muhtasar beyanname” ile vergi dairesine yatırılırken, SSK primleri de ilgili Sosyal Güvenlik Kurumuna yatırılmaktadır.

Personel için tahakkuk ettirilen aylıklar ve diğer sosyal nitelikli ödemeler 7/A seçeneğine göre “Genel Yönetim Giderleri Hesabı”nda takip edilirken, 7/B seçeneğine göre ise iki farklı hesapta izlenir. İşçi durumunda olanlara ödenen aylıklar “791 İşçi Ücret ve Giderleri Hesabı”nda takip edilirken, yönetici, memur gibi kişilere ödenen aylıklar ise diğerinden farklı olarak “792 Memur Ücret ve Giderleri Hesabı”nda izlenmektedir.

Örnek: Bir tarım kredi kooperatifinde personel olarak çalışan Mümtaz AY’a günlük 40 TL.’den olmak üzere aylığı ödenecektir. Gelir vergisi %15, SSK işçi primi %14, SSK işveren primi %20,5 ve damga vergisi % 0,6, İşsizlik Sigortası işçi payı %1, işveren payı %2 olarak kabul edilecektir.

BRÜT ÜCRET

40,00 X 30 gün..... 1.200,00

İŞÇİDEN KESİNTİLER

SSK işçi primi (1.200,00 x %14).....	168,00 (-)
İşsizlik sigortası işçi primi (%1).....	12,00 (-)
Gelir vergisi matrahı.....	1020,00
Gelir Vergisi (1020,00 x %15).....	153,00 (-)
Damga vergisi(1020,00 x %06).....	6,12 (-)
Net ücret	860,88

İŞVEREN PRİMLERİ

SSK Primi işveren payı (%20.5).....	246,00
İşsizlik Sigortası işveren payı (%2).....	24,00

- Tahakkuk kaydı

Ücret bordroları çoğu kez ödeme gününden önce hazırlanmakta ve tahakkuk kaydı olarak muhasebe defterlerine yazılmakta, daha sonra ödeme işlemine geçilmektedir.

770 GEN. YÖNET. GİD. HS.(7/A)	1.470,00	
770.10 Ücretler : 1200,00		
770.20 SSK İşveren Payı : 246,00		
770.30 İşsiz Sig. İşver. Py : 24,00		
335 PERSONEL BORÇ. HS.		860,88
335.10 M.AY 860,88		
360 ÖD. VER. VE FON. HS		159,12
360.10 Gelir Vergisi 153,00		
360.20 Damga Vergisi 6,12		
361 ÖD. SOS. GÜV. KES. HS.		450,00
361.10 SSK İşçi primi 168,00		
361.20 SSK İşver. Primi 246,00		
361.30 İşsiz Sig. İşçi. Payı 12,00		
361.40 İşsiz Sig. İşve. Payı 24,00		
Mümtaz AY'a ait Mayıs ayı ücreti		

- Ödeme kaydı

335 PERSONEL. BORÇLAR HS.	860,88	
335.10. M. AY 860,88		
100 KASA HESABI		860,88
Mümtaz AY'a ücretinin ödenmesi.		

- Kesintilerin ilgili dairelere ödenme kaydı

360 ÖD. VER. VE FON. HS.	159,12	
360.10 Gelir Vergisi 153,00		
360.20 Damga Vergisi 6,12		
361 ÖD. SOS. GÜV. KES. HS.	450,00	
361.10 SSK İşçi primi 168,00		
361.20 SSK İşver. Primi 246,00		
361.30 İşsiz Sig. İşçi. Payı 12,00		
361.40 İşsiz Sig. İşve. Payı 24,00		
100 KASA HESABI		609,12
Vergi ve sigorta primlerinin ödenmesi.		

5.4.2. Kiralama Giderleri

5.4.2.1. Kira Giderleri

Kooperatiflerde ihtiyaç duyuldukça bina, taşıt, bilgisayar gibi varlıklar kiralanarak bunlar için kira ödemeleri yapılabilmektedir. Kira ödemeleri genel yönetim gideri olarak kayıtlara alınmalıdır. Kooperatif tarafından kiralanılan gayrimenkullerin başka bir işletmenin aktifinde kayıtlı olması durumunda kira bedelinin yanında ayrıca KDV'nin de ödenmesi gerekmektedir. Vergi mükellefi olmayan herhangi bir kişiden bina kiralandığında ise kira bedelinin dışında ayrıca KDV ödenmeyecektir. Zira bu kişilerin vergi mükellefiyetleri bulunmadığından kendilerine KDV ödemeye de imkânı yoktur(Karanlık 2009) .

Örnek: Bir tarım kredi kooperatifi başka bir işletmeye ait bir araziye faaliyetlerinde kullanmak amacıyla kiralamaktadır. Kooperatif Şubat ayı kirası olarak 40.000 TL. ödeyecektir.

Kiranın hesabı

Aylık kira.....	40.000
Hesaplanan KDV % 10.....	4.000
Ödenecek toplam kira.....	<u>44.000</u>

770 GENEL YÖNETİM GİDERİ HESABI	40.000	
770.10 Kira Giderleri 300,00		
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	4.000	
100 KASA HESABI		44.000
Arazinin Şubat ayı kirası.		

Örnek: Bir tarım kredi kooperatifi, vergi mükellefi olmayan Adem KARA'dan faaliyetlerinde kullanmak üzere kiraladığı bir taşıt için Mart ayı kirası olarak 5.000 TL. ödemektedir.

Aylık kira.....	5.000
Gelir vergisi stopajı (%20).....	1.000 (-)
Ödenecek net kira.....	<u>4.000</u>

770 GENEL YÖNETİM GİDERİ HESABI	5.000	
770.10 Kira Giderleri 5.000		
100 KASA HESABI		4.000
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		1.000
360.10 Gelir vergisi 1.000		
Mart ayı kirası.		

Daha sonra bu kesintiler vergi dairesine ödendiği zaman, “Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı” borçlandırılarak kapatılır.

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	1.000	
360.10 Gelir vergisi 1.000		
100 KASA HESABI		1.000
Mart ayı kira kesintisinin ödenmesi.		

5.4.2.2. Kira Gelirleri

Kooperatifler, aktiflerinde kayıtlı gayrimenkulleri kiraya verdiklerinde kira geliri elde ederler. Kooperatifin bilançosunda kayıtlı konut, işyeri, arsa gibi varlıklardan herhangi birinin üçüncü kişi veya işletmelere kiraya verilmesi durumunda, ticari faaliyet yapılmış sayılacağından, kurumlar vergisi muafiyeti kaybedilir ve bu kazançlar üzerinden kurumlar vergisinin ödenmesi gerekir. Bu nedenle ilke olarak kooperatifler varlıklarını üçüncü kişilere kiraya vermemelidirler, aksi takdirde bu kazançlar üzerinden hesaplanan kurumlar vergisini de ödemek zorunda kalacaklardır. Fakat bir kooperatif bu muafiyeti kaybetmeyi göze alarak aktifinde kayıtlı herhangi bir varlığı kiraya verirse aynı zamanda bu kira bedeli üzerinden hesaplanan katma değer vergisini de gelir olarak tahsil edeceklerdir.

Örnek: Bir tarım kredi kooperatifi, bilançosunda kayıtlı bir konutunu bir işletmeye faaliyetlerinde kullanması için aylık 1.345 TL'ye kiraya veriyor ve Aralık ayında bu kira bedelini tahsil ediyor.

Aylık kira	1.345
Hesaplanan KDV % 10.....	134,5
Alınacak kira.....	<u>1479,5</u>

100 KASA HESABI	1.479,50	
(602) 649 DİĞER OLAĞAN GELİR		
VE KARLAR HESABI		1.345
649.10 Kira Gelirleri		
391 HESAPLANAN KDV HESABI		134,50
..... Ayına ait kira geliri.		

5.4.3. Aydınlatma, Isıtma ve Su Giderleri

Kooperatifin bütün ünitelerinde kullanılan; elektrik, su, odun, kömür, kalorifer yakıtı, gaz, doğalgaz, havagazı gibi unsurlar için ödenen bedeller birer gider olarak kaydedilirler.

Örnek: Bir tarım kredi Kooperatifinde yakıt tüketimine ilişkin Ocak ayı faturası olan 3.520 TL. (320 TL.'si KDV) ilgili kuruma ödenmektedir.

770 GENEL YÖNETİM GİDERİ HESABI	3.200	
770.21 Yakıt Gideri		
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	320	
100 KASA HESABI		3.520
Elektrik gideri		

5.4.4. Haberleşme Giderleri

Kooperatifin telefon, telgraf, faks, mektup giderleri gibi çeşitli giderleri olabilir. Bunlar birer gider unsuru olarak muhasebe defterlerine kaydedilirler.

Örnek: Tarım kredi kooperatifinde Mayıs ayına ait yapılan telefon harcamaları olan 1.100 TL+ %10 KDV 21.08.2011 tarihinde 11 no'lu fatura ile ilgili kuruma ödeniyor.

770 GENEL YÖNETİM GİDERİ HESABI	1.100	
770.49 Telefon Gideri 100,00		
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	110	
100 KASA HESABI		1.210
21.08.2011 tarih ve 11 nolu fatura ile ödenen telefon gideri		

5.5. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE DÖNEM SONU ÇALIŞMALARI

5.5.1. Envanterin Tanımı

Kooperatiflerde bir faaliyet dönemi sona erdiğinde, bunun sonuçlarını görmek gerekmektedir. Bu amaçla da dönem sonlarına gelindiğinde envanter çalışmaları yapılmaktadır. Dönem sonlarında yapılacak ilk işlerden biri, büyük defterdeki tüm hesapların toplamalarının alınıp, 'Genel geçici mizan'a aktarılmasıdır. Ancak genel geçici mizanda yer alan bilgiler, temel mali tablo olan bilanço ve gelir tablosunu düzenlemeye imkân vermeyebilir. Mizanda yer alan her hesap için envanter çalışması yapılmalıdır. Böylece kooperatifin mali tablolarının mevcut durumu doğru olarak göstermesi sağlanır. Bu amaçla kooperatifte envanter çalışmaları yapılmaktadır (Ataman 2001).

Vergi Usul Kanun ve Ticaret Kanunu'nda envanter çıkarmak şu şekilde tanımlanmıştır. **'Envanter çıkarmak; bilanço günündeki mevcutları, alacakları ve borçları saymak,**

ölçmek, tartmak ve değerlemek suretiyle kesin bir şekilde ve ayrıntılı olarak tespit etmektir.'(VUK. Madde 186, TTK Madde 73).

5.5.1.1. Envanter Türleri: Envanter kapsam olarak iki bölüme ayrılmaktadır:

- a) Muhasebe içi envanter
- b) Muhasebe dışı envanter

a. Muhasebe içi Envanter:

Muhasebe içi envanter sırasıyla aşağıdaki işlemlerden oluşmaktadır(ATAMAN 2001):

- Genel geçici mizanın düzenlenmesi
- Hesap dönemine ait kar veya zararın belirlenmesi için ayarlama ve envanter kayıtları
- Yevmiye defteri ve büyük defterin kapatılması
- Kesin mizanın çıkartılması
- Bilanço ve gelir tablosunun hazırlanması, gelir tablosunda ortaya çıkan net karın dağıtılması

b. Muhasebe dışı envanter:

Muhasebe dışı envanter, ölçmek, tartmak, saymak ve değerlemek gibi işlemlerden oluşmaktadır.

5.5.1.2. Envanterin şekli

Gerek Ticaret Kanunu, gerekse Vergi Usul Kanunu şekil bakımından envanter düzenleme şeklini iki şarta bağlamıştır.

- a. Bilanço günündeki mevcutları, alacakları ve borçları saydıktan, ölçtükten ve tarttıktan sonra bunları değerlemek ve kesin bir şekilde ve bütün ayrıntıları ile belirlemek(VUK Madde 186).
- b. Belirlenen değerleri ayrıntılı olarak 'envanter defteri'ne yazmak(VUK Madde 185).

5.5.2. Değerlemenin Tanımı

Vergi Usul Kanunu'nun 258. Maddesine göre değerlendirme; vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tespitidir. Envanterde değerlendirme, yalnız işletmeye dahil varlık ve borçların değerlemesini kapsar.

5.5.2.1. Vergi Usul Kanunu'nda Yer Alan Temel Değerleme Ölçüleri

Vergi sistemi içinde, vergi matrahlarının belirlenmesi için ekonomik varlıkların değerlemesinde kullanılan çok çeşitli ölçekler bulunmaktadır. Vergi Usul Kanunu'nda sayılan maliyet bedeli, borsa rayici, tasarruf değeri, mukayyet değer, itibari değer, vergi değeri, rayiç bedel, emsal bedeli ve ücreti olarak sekiz değerlendirme ölçüğünün dışında vergi kanunlarında bir yıllık kira bedeli, fiili satış fiyatı, emsal kira bedeli gibi çok çeşitli değerlendirme ölçek ve usulleri bulunmaktadır.

- **Rayiç Bedel:** Rayiç bedel, vergi yükümlülüğünün doğduğu tarihteki normal alım satım bedelidir.
- **Borsa Rayici:** Borsa rayici, değerlemeye konu olan iktisadi kıymetin değerlendirme günündeki borsa fiyatıdır.
- **Vergi Değeri:** Vergi değeri, bina ve arazinin rayiç bedelidir.
- **Emsal Bedel:** Emsal bedeli gerçek bedeli olmayan, bilinmeyen ya da doğru olarak tespit edilemeyen bir varlığın değerlendirme gününde satılması halinde emseline nazaran sahip olacağı değerdir.
- **Maliyet Bedeli:** Maliyet bedeli, bir ekonomik varlığın edinilmesi için yapılan ödemelerle, buna bağlı olarak yapılan her türlü giderlerin toplamıdır.
- **İtibari Değer:** İtibari değer her çeşit senetlerle, hisse senetleri ve tahvillerin üzerinde yazılı olan değerdir.
- **Tasarruf Değeri:** Tasarruf değeri, değerlemeye konu olan iktisadi kıymetin sahibi için değerlendirme gününde arz ettiği değerdir.
- **Mukayyet Değer:** Mukayyet değer, değerlemeye konu olan iktisadi kıymetin defter kayıtlarında gösterilen değeridir.

5.5.2.2. Türk Ticaret Kanunu'nda Yer Alan Değerleme Ölçekleri

Türk Ticaret Kanunu'nun 75/2 maddesinde aktifin gerçek değerinden fazla bir değer üzerinde değerlemesini önlemek için 'Bütün aktifler, en çok bilanço gününde işletme için haiz oldukları değer üzerinde kayıt olunur. Borsada işlem gören kıymetler o günün borsa rayicine göre ve tahsil edilemeyen ve ihtilafli bulunanlar müstesna olmak üzere bütün alacaklar da itibari miktarlarına göre hesap edilir' denilmiştir. Diğer taraftan da pasiflerin az değerlemesini önlemek için de 'Bütün borçlar şarta bağlı ve vadeli olsalar bile itibari değer üzerinden hesaba geçirilirler' hükmü getirilmiştir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 461. maddesi hammaddelerin, yarı işlenmiş eşyaların ve satılık diğer malların en fazla maliyet değeri ile aktifleştirilebileceğini öngörmüştür.

5.5.2.3. Kooperatiflerde Bazı Hesaplar İçin Kullanılacak Değerleme Ölçüleri

a. Kasa Mevcudu

Türk Parası, itibari değer ile değerlendirilir(VUK Madde 284). Yabancı Paralar, borsa rayici ile değerlendirilir. Yabancı paranın borsada rayici yoksa değerlendirilecek kur, Maliye Bakanlığı'nca tespit edilir(VUK Madde 280).

b. Menkul Kıymetler

Hisse senetleri ve fon portföyünün en az % 51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgeleri alış bedelleriyle, bunlar dışında kalan her türlü menkul kıymet borsa rayici ile değerlendirilir(VUK Madde 279).

c. Alacaklar

Alacaklar kayıtlı değerleriyle değerlendirilir. Vadesi gelmemiş alacaklar, değerlendirileme günündeki tasarruf değeriyle değerlendirilebilir(VUK Madde 281).

d. Mallar

Mallar, maliyet bedelleriyle değerlendirilirler(VUK Madde 274).

e. Kıymeti Düşen Mallar

Yangın, deprem, su basması gibi afetler yüzünden veya bozulmak, çürümek, kırılmak, çatlamak, paslanmak gibi haller sonucu kıymetlerinde önemli bir azalış olan mallar ile maliyetlerinin hesaplanması mümkün olmayan hurdalar, iskartalar emsal bedeli ile değerlendirilirler(VUK Madde 278).

f. Zirai Mahsuller

Zirai mahsuller maliyet bedeli ile değerlendirilirler(VUK Madde 276).

g. Hayvanlar

Bilançoya dahil hayvanlar, maliyet bedeli ile değerlendirilirler. Maliyet bedelinin tespiti mümkün olmayan durumlarda maliyet bedeli yerine emsal bedeli alınır. Bu hükmün tatbikinde emsal

bedeli, kooperatifin bulunduğu yer için zirai kazanç komisyonların tespit edilmiş olan ortalama maliyet bedelidir(VUK Madde 277).

h. Duran Varlıklar

Aktifte kayıtlı tüm duran varlıklar maliyet bedeli ile değeriştir(VUK Madde 269).

i. Kuruluş ve Örgütlenme Gideri

Kurumlarda aktifleştirilen kuruluş ve örgütlenme giderleri, kayıtlı değeri ile değeriştir(VUK Madde 282).

j. Borçlar

Borçlar, kayıtlı değeri ile değeriştir. Vadesi gelmemiş senetli borçlar, istenildiğinde tasarruf değeri ile de değeriştir(VUK Madde 285).

5.5.3. Tarım Kredi Kooperatiflerinde Envanter İşlemleri

5.5.3.1. Kasa hesabı

Dönem sonunda kasa hesabının kalanının bir denetime tabi tutulmadan bilançoya aktarılması doğru olmaz. Bu nedenle dönem sonunda, ‘muhasabe dışı envanter’ yapılarak kooperatif kahasındaki paranın fiili sayımı yapılır. Bu tutar, muhasabe defterlerindeki ‘100 Kasa Hesabı’nın borç bakiyesi ile karşılaştırılır. Tutarlar eşit ise yapılacak bir işlem yoktur, bu tutar bilançoya aktarılır. Tutarlar farklı ise farkın nedeninin araştırılması ve düzeltme kaydının yapılması gerekir.

Kasa noksanlıklarının borç yazıldığı ‘197 Sayım ve Tesellüm Noksanları Hesabı’ ile fazlalıkların alacak yazıldığı ‘397 Sayım ve Tesellüm Fazlaları Hesabı’, geçici nitelikte birer hesaptır. Fazlalığın nedeninin bulunması sonucu kapatılırlar. Dönem içinde çıkan ve nedeni bulunamayan farklar dönem sonunda usulüne uygun şekilde kapatılırlar.

a.Kasa Noksanları

Nedeni anlaşılabilen kasa noksanlarının gider yazılması, vergi yasalarında öngörülmemiştir(GVK Madde 40). Bu nedenle sorumlularından tahsil edilmeleri gerekmektedir.

Örnek: 24 Mart 2011 tarihinde tarım kredi kooperatifinin kasasında çıkan 375 TL noksanlığın dönem sonuna kadar nedeni bulunamamıştır. Bu nedenle kasiyer Fatma Gül'den tahsil edilmesine karar verilmiştir.

- Dönem içindeki büyük defter kaydı

197 SAY.VE TES.	
NOK.HS	
<hr/>	
375	

- Dönem sonundaki envanter kaydı

135 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI	375	
135.21. FATMA GÜL 375		
197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABI		
197.01 KASA NOKSANLARI 375		375
Nedeni bulunamayan kasa noksanının kapatılması		

b. Kasa Fazlaları

Eğer dönem sonuna kadar fazlalığın nedeni anlaşılamazsa, bu envanter fazlalığı olarak kabul edilip gelir kaydedilmektedir.

Örnek: 02 Şubat 2011 tarihinde kasada bulunan 560 TL'nin dönem sonuna kadar nedeni bulunamamıştır.

- Dönem içindeki büyük defter kaydı

397SAYIM VE	
TES. FAZ.HS	
<hr/>	
	560

- Dönem sonundaki envanter kaydı

397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HESABI	560	
397.01 KASA FAZLALARI 560		
679 DİĞEROLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR HESABI		
679.01 KASA FAZLALARI 560		560
Nedeni bulunamayan kasa fazlasının kapatılması		

5.5.3.2. Ticari mallar hesabı ve envanter işlemleri

Dönem sonunda elde bekleyen mal stokunu saymak ve değerlemek suretiyle maliyeti hesaplamak gerekir. Kooperatiflerde veya işletmelerde yılsonlarında yapılan en önemli çalışmaların başında mal sayımı gelmektedir. Dönem sonu mal mevcudunun olduğundan noksan veya fazla hesaplanması, dönem karını veya zararını azaltıcı ya da çoğaltıcı yönde etkilemektedir.

Dönem sonu mal mevcudunun tespitinde;

- Sayım
- Değerleme olmak üzere iki işlem yapılmaktadır.

a. Sayım

Kooperatiflerde bulunan tüm mallar, nitelik ve türlerine göre sınıflandırılarak ve dikkatli bir şekilde sayım yapılarak envanter defterine yazılırlar. Malların sayımı yapılırken, kooperatifte bulunan mallardan mülkiyeti kooperatife ait olmayanlar sayıma dahil edilmemelidir. Ayrıca kooperatifte bulunmayıp mülkiyeti kooperatife ait olan mallar ise sayıma dahil edilmelidirler.

b. Değerleme İşleri

Envanteri çıkarılmış malların listesi çıkarıldıktan sonra, her biri maliyet bedeli ile çarpılır ve böylece toplam envanter tutarı tespit edilir.

5.5.3.3. Mal satış karı veya zararının hesaplanması

Tek düzen hesap planına göre, tüm mal alış bedelleri kooperatifçe katlanılan bir maliyet unsuru olarak kabul edilir. Dönem sonunda '690 Dönem Karı veya Zararı Hesabı'na gider yazılırken bunun yanında, mal satışında elde edilen gelir de ilgili gelir hesaplarına kaydedilir.

Mal satış veya karının hesaplanması için aşağıdaki formül kullanılabilir:

$$\text{Satılan Malın Maliyeti} = (\text{DBMM} + \text{DİA}) - \text{DSMM}$$

$$\text{Mal satış karı veya zararı} = \text{DİS} - \text{Satılan mallar maliyeti}$$

DBMM: Dönem başı mal mevcudu

DİA: Dönem içindeki alışların tutarı

DSMM: Dönem sonu mal mevcudu

DİS: Dönem içindeki satışların tutarı

Örnek: İşletmenin elinde dönem başında 42.000 TL değerinde ticari mal bulunmaktadır. İşletme dönem içinde 12.000 TL tutarında mal almıştır. Aynı dönem içinde 51.000 TL tutarında satış yapmıştır. Dönem sonunda yapılan envanter çalışmalarına göre 14.600 TL tutarında ticari malın olduğu tespit edilmiştir. Verilen bu verilere göre satılan malın maliyetini ve mal satış kar veya zararını bulunuz.

$$\text{Satılan malların maliyeti} = (42.000 + 12.000) - 14.600$$

$$\text{Satılan malların maliyeti} = 54.000 - 14.600$$

$$\text{Satılan malların maliyeti} = 39.400 \text{ TL}$$

$$\text{Mal satış Karı} = 51.000 - 39.400$$

$$\text{Mal satış Karı} = 11.600 \text{ TL}$$

5.5.3.4. Duran Varlıklarda Amortisman İşlemleri

Kooperatifin aktifinde kayıtlı bulunan bina, demirbaş, haklar gibi maddi ve maddi olmayan duran varlıkların ömürleri sınırsız değildir. Bu varlıklar kullanıldıkça yıpranırlar ve zamanla eskimeye uğrarlar ya da ekonomik ömrünü kaybederler. Amortisman hesapları, maddi ve maddi olmayan duran varlıkların ne kadar değer kaybına uğradıklarını hesaben gösterir.

5.5.3.4.1. Amortisman Tabi Olan Varlıklar

Vergi Usul Kanunu'na göre, amortisman konu duran varlıklar aşağıdaki gibidir;

- a. Amortisman tabi varlıklar

- Alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmleri(VUK Madde 313)
- Madenlerin ve taş ocaklarının imtiyaz ve maliyet bedelleri(VUK Madde 316)
- İşletmede bir yıldan fazla kullanılan veya yıpranmaya, aşınmaya ya da değer düşüklüğüne maruz kalan gayrimenkuller(VUK Madde 313)
- İşletmede inşa edilmiş olan her çeşit yollar(VUK Madde 314)
- Gayrimenkul gibi değerlendirilen kıymetler(VUK Madde 269)
  - a) Tesisat ve makineler,
  - b) Gemiler ve diğer taşıtlar,
  - c) Gayrimenkullerin ayrılmaz parçaları ve ayrıntıları
  - d) Maddi olmayan haklar
- Amortisman Tabi Sermaye ve Alacaklar
  - a. Şüpheli alacaklar(VUK Madde 323)
  - b. Değersiz alacaklar(VUK Madde 322)
  - c. Vazgeçilen alacaklar(VUK Madde 324)
  - d. Kuruluş ve örgütlenme gideri(VUK Madde 326)
  - e. Özel maliyet bedelleri(VUK Madde 327)
  - f. İmtiyazlı işletmelerdeki sermaye(VUK Madde 325)

Duran varlıkların amortismanına konu olabilmesi için;

- İşletmede bir hesap döneminden fazla ekonomik ömre sahip olması,
- Aşınmaya, yıpranmaya ve düşmeye maruz bulunması,
- İşletmede kullanılan değerlerin o yılki belirlenen alt kayıt tutarlarını aşmış olması,
- Aktifte kayıtlı olması
- Tamamlanmış veya kullanıma hazır olması gerekir(Güçlü vd 2006).

5.5.3.4.2. Amortisman Tutarının Hesaplanma Yöntemleri

- **Normal Amortisman Yöntemi:**

Bu yöntemde ayrılan amortisman tutarı her yıl aynıdır. Amortisman süresinin sonunda amortismanın tutarı, ekonomik malın maliyet bedeline eşit olacaktır(Ataman 2001).

Vergi Usul Kanunu'na göre mükellefler, amortisman tabi olan iktisadi kıymetlerinin değerini, %20 nispetinden fazla olmamak üzere, serbestçe belirledikleri oranlar üzerinden yok ederler.

Örneğin; tarım kredi kooperatifinin 2011 yılında 50.000 TL tutarında bir ilaçlama makinesi satın aldığı varsayıldığında, amortisman oranı da % 20 olarak kabul edildiğinde her yıl ayrılacak amortisman miktarını bularak amortisman tablosunu düzenleyiniz.

Amortisman oranının % 20 olması durumunda;

$50.000 \times 0.20 = 10.000$ TL tutarında amortisman ayrılacaktır. Bu durumda tarım kredi kooperatifi tarafından bu makine için her yıl ayrılacak amortisman tutarı çizelge 5.1'deki gibi olacaktır:

Çizelge 5.1. Normal Amortisman Yöntemine göre amortisman hesaplama

Yıllar	Maliyet Tutarı TL	Amortisman oranı (%)	Amortisman Tutarı (TL)
2011	50.000	20	10.000
2012	50.000	20	10.000
2013	50.000	20	10.000
2014	50.000	20	10.000
2015	50.000	20	10.000
TOPLAM			50.000

- **Azalan Bakiyeler Üzerinden (Hızlandırılmış) Amortisman**

Azalan bakiyeler üzerinden amortisman yönteminde amortisman oranı, varlığın değerinden daha önce ayrılmış amortismanlar toplamının düşülmesinden sonra kalan tutara uygulanır. Bu yolla amortisman payı süre ilerledikçe matrah düşecektir. Amortisman tutarı ilk yıllarda daha fazla olmaktadır. Bu sebeple amortisman hızlandırılmış olacaktır. Bu hızlandırmanın nedeni duran varlıkların en çok yıpranmaya maruz kaldıkları ilk yıllarda değerinin büyük kısmını yok edilerek ikame yatırımlar için fon yaratmadır. Bu yöntem sadece bilanço esasına göre defter tutan işletmeler tarafından uygulanabilir (Ataman 2001). Azalan bakiyeler yöntemi, VUK'nun mükerrer 315'inci maddesinde düzenlenmiştir (www.mevzuatdergisi.com/2006/08a/01.htm). Bu usulde her yıl için hesaplanacak amortisman tutarı; duran varlığın ilgili yılın başındaki net defter değeri ile normal amortismanın **iki katı** oranındaki yüzdenin çarpılması sonunda bulunur, ya da her yıl üzerinden amortisman hesaplanacak değer önce ayrılmış olan amortismanlar toplamının indirilmesi suretiyle tespit edilir (Kavak 2006).

Örneğin, tarım kredi kooperatifinin 2011 yılında 50.000 TL değerinde gübreleme makinesi satın aldığını ve amortisman oranının % 20 olduğu varsayıldığında hızlandırılmış amortisman yöntemi uygulanırsa, amortisman oranı normal amortisman oranının iki katı olarak kabul edilecek, amortisman tutarı ve yıllar itibariyle amortisman dağılım Çizelge 5.2.’deki gibi olacaktır:

Çizelge 5.2. Azalan Bakiyeler Yöntemine göre amortisman hesaplama

Yıllar	Maliyet Tutarı TL	Amortisman oranı (%)	Amortisman Tutarı (TL)
2011	50.000	40	20.000
2012	30.000	40	12.000
2013	18.000	40	7.200
2014	10.800	40	4.320
2015	6.480	-	6.480
TOPLAM	0		50.000

- **Fevkalade (Olağanüstü) Amortisman**

Vergi Usul Kanunu’nun 317. maddesine göre olağanüstü amortismanına konu olan varlıklar şu şekildedir;

- A. Yangın, deprem, su basması gibi afetler sonunda değerini kısmen veya tamamen kaybeden,
- B. Yeni icatlar nedeniyle teknik verim ve kıymetleri düşerek kısmen veya tamamen kullanılmaz duruma gelen,
- C. Cebri çalışmaya tabi tutuldukları için normalden fazla aşınma ve yıpranmaya maruz kalan duran varlıklar.

5.5.3.5. Amortisman Kayıt yöntemleri

Hesaplanan amortisman tutarının her zaman muhasebe defterlerine gider olarak kaydedilmesi gerekmektedir. Bu sebeple amortismanlar iki yönteme göre amortismanları muhasebe defterlerine kaydetmektedirler. Bu yöntemler ‘**direkt**’ ve ‘**endirekt**’ kayıt yöntemidir.

Ülkemizde 'Endirekt Kayıt Yöntemi' uygulanmaktadır. Ayrılan amortismanlar '257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı'nda takip edilmektedir.

Örnek: Armutlu Tarım kredi kooperatifine ait taşıtın değeri 25.000 TL'dir. Normal amortisman yöntemine göre amortisman oranı % 20 olarak kabul edilirse yıllık amortisman tutarı $25.000 \times \% 20 = 5.000$ TL olarak hesaplanacaktır

770 GENEL YÖNETİM GİDERİ HESABI	5.000	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI		5.000
257.25 Taşıt Amortismanı 5.000		
Taşıta amortisman ayrılması		
690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI	5.000	
770 GENEL YÖNETİM GİDERİ HESABI		5.000
770.25 Amortisman Gideri 5.000		
Amortisman tutarının sonuç hesabına devredilmesi		

5.5.3.6. Alacakların Şüpheli Duruma Gelmesi

Senetli ve senetsiz alacaklardan, tahsil edilmelerinde sorunlar çıkan hatta tahsili imkansız duruma gelenler var ise, bunlar envanter çalışmaları sırasında sağlamlardan ayırt edilirler.

5.5.3.6.1. Şüpheli alacaklar

Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve sürdürülebilmesi ile ilgili olmak şartıyla;

- Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar,
- Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar şüpheli alacak sayılır.

Senetli alacaklarda vadenin dolması, senetsiz alacaklarda da uygun sürelerin geçmesi durumunda tahsil edilemeyen alacaklar için borçlusuna noter aracılığıyla protesto çekilmiş ise bu tür alacaklar 'şüpheli alacak' konumuna girmiş demektir. Tahsili şüpheli duruma gelmiş senetli ve senetsiz alacaklar, aynı zamanda ilgili oldukları hesaplardan çıkartılırlar ve '128 Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı'na devredilirler. Bu alacaklar dönem sonuna kadar tahsil edilememişler ise, dönem sonunda kardan karşılıkları ayrılır. Teminatlı alacaklardan tahsili

şüpheli duruma gelenler için karşılık ayrılamamaktadır. Zira bu tür alacakların karşılığı teminat olarak mevcuttur. Bu teminatlar kullanılarak alacağın tahsili yoluna gidilir.

Örnek: İşletmenin vadesi gelmiş olan 750 TL tutarındaki alacak senedi tahsil edilememiş, borçlusuna noter aracılığıyla protesto çekilmiştir. Bunun için 75 TL de noter masrafı ödenmiştir.

- Alıcıdan olan senetli alacağın şüpheli hale gelmesi

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI	750	
128.20. Protestolu Senetler 750		
770 GENEL YÖNETİM GİDERİ HESABI	75	
100 KASA HESABI		75
121 ALACAK SENETLERİ HESABI		750
121.20 Cüzdandaki Senetler 750		

- Alıcıdan tahsil edilemeyen alacak için karşılık ayrılması

654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI	750	
654.20. Şüpheli alacak karşılığı 750		
129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAK KARŞILIĞI HESABI		750
129.20. Protestolu senetler 750		
Taşıta amortisman ayrılması		
690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI	750	
654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI		750
654.20. Şüpheli alacak karşılığı 750		
Amortisman tutarının sonuç hesabına devredilmesi		

Diğer yılda şüpheli olan 750 TL'lik alacağın 350 TL'lik kısmı tahsil edilebilmiştir. Bu durumda yapılacak olan kayıt aşağıdaki gibidir:

100 KASA HESABI	350	
128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI		350
129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAK KARŞILIĞI HESABI	350	
129.03. Protestolu Senetler 750		
644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HS		350
Konusu kalmayan karşılıklar		

5.5.3.6.2. Değersiz Alacaklar

Tahsiline imkân kalmamış senetli ve senetsiz alacaklar''değersiz alacak''durumundadırlar. Vergi Usul Kanunu; mahkemelerin verdiği kararlar veya borçlunun borcunu ödeyecek mal varlığının olmadığı gibi nedenlerle tahsiline artık imkân kalmayan alacakları değersiz alacak olarak saymıştır.

Değersiz alacaklar, bu mahiyete girdikleri tarihte kayıtlı değerleri üzerinde zarar yazılarak kapatılırlar. Protesto veya mahkeme safhasındaki alacaklar önceden ''128 şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı''na aktarılmış ve karşılıkları da ayrılmıştır. Bu durumda yapılacak muhasebe kaydında 'Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı' ile 'Karşılık Giderleri Hesabı' karşılıklı olarak kapatılır. Ancak bir alacak, dava konusu olmadan aniden değersiz duruma düşerse doğrudan zarar yazılarak ortadan kaldırılırlar.

Değersiz olan bir alacağın bir kısmının veya tamamının tahsil edilmesi durumunda, yapılan tahsilat tutarının '671 Önceki Dönem Gelir ve Karları Hesabı' na alınması gerekmektedir.

Örnek: Ali Ak adlı tarım kredi kooperatifi ortağı hayatını kaybetmiş, herhangi bir mal varlığı da bırakmamıştır. Bu sebepten dolayı 1.200 TL tutarında alacağın tahsil edilemeyeceği kesinlik kazanmıştır. Bu durumda yapılacak olan kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI	1.200	
120 ALICILAR HESABI		1.200
Ortak Ali Ak'dan olan alacağın değersiz duruma gelmesi		

- Daha ileriki bir tarihte Ali Ak'ın mirasçılarında 900 TL tahsil edilmiştir:

100 KASA HESABI	900	
671 ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE		
KARLARI HESABI		900
671.12 Ali AK 900		
Ortak Ali Ak'dan olan alacağın tahsil edilmesi		

5.6.TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE KAR VE ZARARIN DAĞITIMI

5.6.1. Tarım Kredi Kooperatiflerinde Olumlu Gelir-Gider Farkının Dağıtımı

Kooperatiflerde kar amacı güdülmeyeceği için dönem sonlarında meydana gelen kazançla ‘‘kar’’ yerine ‘‘Olumlu Gelir-Gider Farkı’’denilmektedir. Ancak tekdüzen hesap planında bu isimlerde hesaplar bulunmadığından mevcut kar hesaplarının kullanılması uygun olacaktır.

Kurumlar Vergisi ve Gelir Vergisi Kanunu’nda kooperatiflerde dönem sonunda ortaya çıkan gelir fazlasının dağıtımına ilişkin hükümler bulunmaktadır. Ayrıca kooperatifin ana sözleşmelerinde de kar dağıtımına ilişkin hükümler bulunmaktadır. Karın ya da zararın dağıtımında bütün bu hükümlerin göz önünde tutulması gerekmektedir. Vergi muafiyet şartlarından herhangi biri ana sözleşmede yer almıyorsa ya da muafiyet şartlarından herhangi birine uyulmaması durumunda kooperatif kurumlar vergisi mükellefi olacaktır(Akmaz 2005). Dönem sonunda ortaya çıkan gelir-gider fazlasından (kardan) yapılacak kesintileri genel olarak iki kısma ayırmak mümkündür:

Kardan yapılacak zorunlu kesintiler

- a. Yedek Akçe (en az % 10)
- b. Üst Birlik Fonu (üye olunmuş ise-üst birliğin belirlediği oranda)

Muafiyetini kaybetmiş kooperatiflerde bunlara ek olarak;

- Kurumlar Vergisi
- Gelir Vergisi

Kardan yapılacak isteğe bağlı kesintiler

- Risturn
- Ortak ve Personelle Yardım Fonu
- Yatırım ve Geliştirme Fonu

Kar dağıtımında kooperatifin vergi muafiyeti taşıyıp taşımasına göre farklılıklar olmaktadır. Risturn Kurumlar Vergisi ödenirken bir vergi istisnası olarak kabul edilmektedir (Karadeniz 2005).

5.6.1.1. Kurumlar Vergisi Muafiyetini Taşıyan Kooperatiflerde Karın Dağıtımı

Bir kooperatif; Kurumlar Vergisi Kanunu’nda muafıkları düzenleyen 4/k maddede belirtilen muafiyet şartlarına uygun olarak çalışmalarını yapmış ve şartların hiçbirini ihlal etmemiş ise,

kurumlar vergisinden muaf sayılmaktadır. Ancak KDV ve sigorta ile ilgili mükellefiyetler ve beyanname verme yükümlülükleri varsa bunlar ortadan kalkmamaktadır.

Kurumlar Vergisinde muafiyeti düzenleyen madde şöyledir;

“Tüketim ve taşımacılık kooperatifleri hariç olmak üzere ana sözleşmesinde sermaye üzerinden kazanç dağıtılmaması, yönetim kurulu başkan ve üyelerine kazanç üzerinden pay verilmemesi, yedek akçelerin ortaklara dağıtılmaması ve sadece ortaklarla iş görülmesine ilişkin hükümler bulunup bu hükümlere fiilen uyan kooperatifler ile bu kayıt ve şartlara ek olarak kuruluşundan inşaatın bitim tarihine kadar yönetim ve denetim kurullarında, söz konusu inşaat işlemlerini kısmen veya tamamen üstlenen gerçek kişilerle tüzel kişi temsilcilerine veya Kanunun 13.maddesine göre bunlarla ilişkili oldukları kabul edilen kişilere veya yukarıda sayılarla işçi ve işveren ilişkisi içinde bulunanlara yer vermeyen ve yapı ruhsatı ile arsa tapusu kooperatif tüzel kişiliği adına tescil edilmiş olan yapı kooperatifleri” kurumlar vergisi ödemeyecektir.

- **Dönem sonu Karından Sadece Zorunlu Kesintiler Ayrılıyorsa**

Kooperatifin ana sözleşmesinde isteğe bağlı herhangi bir kesinti yer almamış ise, dönem sonu olumlu gelir-gider farkından sadece zorunlu kesintiler ayrılacaktır. Zorunlu kesintilerin isimleri, bunların miktar ya da oranları kanunlarda belirlenmiştir. Bunun yanında, yedek akçelerin hem zorunlu, hem de isteğe bağlı kısımları bulunmaktadır. Kooperatifler Kanunu, dönem karından en az %10 oranında yedek akçe ayrılmasını öngörmüştür. Bu oran yasal bir gerekliliği ifade etmekte ve zorunlu kesinti oranını göstermektedir.

Örnek: Bir tarım kredi kooperatifinin yılsonundaki gelir fazlası 1000 TL'dir. Bu gelir fazlasının tümü kendi ortaklarıyla yapılan işlemlerden kaynaklanmıştır. Kooperatifin ana sözleşmede risturn dağıtımını ve diğer fonlar için bir hüküm bulunmamaktadır.

- Kooperatif sadece kendi ortaklarıyla işlem yapmıştır ve diğer kurumlar vergisi ve gelir vergisi muafiyet şartlarına da uymuştur.
- Kooperatifin ana sözleşmesinde bulunmadığından, ortaklar için risturn gibi isteğe bağlı kesintiler olmayacaktır.

Kesintilerin hesaplanması:

Yedek akçe: $1000 * 0.10 = 100$

690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI	100	
540 YASAL YEDEKLER HESABI		100
Yedek akçenin ayrılması		

- **Dönem sonu Karından Zorunlu Kesintilerle Birlikte İsteğe Bağlı Kesintiler de Ayrılıyorsa**

Zorunlu kesintiler dışında, kooperatif ana sözleşmesinde isteğe bağlı kesintilerin de yapılması söz konusu olabilir. Bu kesintiler için izleyen yılda toplanacak kooperatif genel kurulunun bir kararı vermesi gerekmektedir.

Örnek: Bir tarım kredi kooperatifinin yıllık iş hacmi 120.000 TL, yılsonundaki karı ise 8.000 TL'dir. Bu karın tamamı, kendi ortaklarıyla yapılan işlemlerden kaynaklanmıştır. Kooperatif ana sözleşmesinde risturn ve diğer fonlara kesinti yapılması hususunda hüküm bulunmaktadır.

Kooperatif ana sözleşmesinde yer alan kesintiler şunlardır;

Zorunlu kesintiler

- %26 yedek akçe
- %9 üst birlik fonu

İsteğe bağlı kesintiler

- %45 ortaklara risturn
- %10 yatırım ve gelişme fonu
- %10 ortak ve personele yardım fonu

Kooperatif, sadece kendi ortaklarıyla işlem yapmış ve öteki muafiyet şartlarına uymuştur. Bu sebeple kurumlar vergisinden muaftır.

Kesintilerin hesaplanması:

Yedek akçe : $8000 * 0,26 = 2.080$

Üst Birlik Fonu : $8000 * 0,09 = 720$

Ortaklara Risturn : $8000 * 0,45 = 3.600$

Yatırım Ve Geliştirme Fonu : $8000 * 0,10 = 800$

Ortaklar ve Per.Yardım Fonu: $8000 * 0,10 = 800$

TOPLAM= 8.000

690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI	8.000	
369 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER HS.		720
369.20 Üst Birlik fonu 72		
331 ORTAKLARA BORÇLAR HESABI		3.600
331.20 Risturn 360		
540 YASAL YEDEKLER HESABI		2.080
549 ÖZEL FONLAR HESABI		
549.20. Yatırım ve Geliştirme Fonu 80		
549.30 Ortaklar ve Personele Yardım Fonu 80		
Kesintilerin tahakkuk edilmesi		

Gelecek yılda ise üst birlik fonu ödenince yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

369 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER HESABI	720	
100 KASA HESABI		720
Fonların ödenmesi		

5.6.1.2. Kurumlar Vergisi Muafiyetini Kaybetmiş kooperatiflerde Karın Dağıtım

Kooperatiflerde dönem içinde muafiyet kaybettirecek işler yapılmış ise, kurumlar vergisi muafiyeti kaybedilmekte ve sadece kurumlar vergisi değil, beraberinde gelir vergisi ödeme mükellefiyeti de doğmaktadır. Kooperatiflerde istisna edilen kazanç **risturn**'dur. Risturn istisnası dışındaki tüm unsurlar vergi matrahına dahil edilmektedir.

Örnek: Bir tarım kredi kooperatifinin yıl sonu karı 5.000 TL'dir. Bunun 3.000 TL'lik kısmı kendi ortakları ile yapılan 20.000 TL'lik alışverişlerden kaynaklanmıştır. Karın 2.000 TL'lik kısmı ise ortak dışı kişi veya kuruluşlarla yapılan 10.000 TL'lik alışverişten kaynaklanmıştır.

Ana sözleşmede, karın dağıtımına ilişkin aşağıdaki bilgiler bulunmaktadır;

-%17 Yedek akçe

-% 8 Üst birlik fonu

-%55 Risturn

-%10 Ortak ve personel yardım fonu

-%10 Yatırım ve gelişme fonu

Bu kooperatif ortak dışı işlem yaptığı için kurumlar vergisi muafiyetini kaybetmiştir. Risturn dışındaki kazançlar üzerinden kurumlar vergisi, gelir vergisi ve fonlar hesaplanacaktır.

Ortak işlemlerinden kazanç	: 3.000
Ortak dışı işlemlerden kazanç	: 2.000
Toplam kazanç	: 5.000

Vergi muafiyetinin kaybedilmesi nedeniyle ödenecek vergiler

Toplam kazanç..... 5.000

Mahsuplar

(-) Risturn istisnası (3.000*0,55)	<u>1.650</u>
Kurumlar vergisi matrahı	3.350
(-) Kurumlar vergisi (3.350*0,30)	<u>1.005</u>
Gelir vergisi matrahı	2.345
(-) Gelir vergisi (2.345*0,20)	469
Kalan (yatırım ve gelişme fonuna) = 2000-(1.005+469)	526
Kooperatif ana sözleşmesinde yer almış diğer kesintiler	
(-) Yedek akçeler (3000*0,17)	510
(-) Üst birlik fonu (3000*0,08)	240
(-) Yatırım ve gelişme fonu (3000*0,10)	300
(-) Ortak ve pers.yardım fonu(3000*0,10)	300

Kesintiler tablosu

Kurumlar vergisi	1.005
Gelir vergisi	469
Yedek akçe	510
Üst birlik fonu	240
Risturn	1.650
Yatırım ve Gelişme fonu (300+526)	826
Ortak ve Personel yardım fonu	300
TOPLAM	5.000

Dönem sonunda yapılan zorunlu kesintilerin tahakkuk kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI	5.000	
369 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER HS.		240
369.20 Üst Birlik fonu		
331 ORTAKLARA BORÇLAR HESABI		1.650
331.20 Risturn 360		
540 YASAL YEDEKLER HESABI		510
549 ÖZEL FONLAR HESABI		1.126
549.20. Yatırım ve Geliştirme Fonu 826		
549.30 Ortaklar ve Personele Yardım Fonu 300		
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		1.474
360.20 Kurumlar Vergisi 1.005		
360.30 Gelir Vergisi 469		
Kesintilerin tahakkuk edilmesi		

Vergiler ve üst birlik fonlarının ilgili kurumlara ödenmesi durumunda yapılacak olan kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

369 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER HESABI	240	
369.20 Üst Birlik fonu 240		
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	1.474	
360.20 Kurumlar Vergisi 1.005		
360.30 Gelir Vergisi 469		
100 KASA HESABI		1.714
Fonların ödenmesi		

Dönem sonunda kar ortaya çıkmış ise bunun ortaklardan alınan fazlalıklar olarak değerlendirilip, ortaklara alışverişler oranında risturn şeklinde dağıtılması gerekmektedir. Ortaklara dağıtılacak risturn payının bulunabilmesi için önce risturn oranının hesaplanması gerekir.

Örnek: Ortak Oktay KELEŞ, yıl içinde kooperatiften 200 TL'lik alışveriş yapmıştır. Bu ortağın risturn payı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır. Ortaklara dağıtılacak risturn toplamı 1250 TL ve ortaklarla yapılan işlemlerin tutarı 20.000 TL'dir.

$$\begin{aligned} \text{Risturn Oranı} &= \text{Dağıtılacak kar} / \text{Ortaklarla yapılan işlemle toplamı} \\ &= 1250 / 20000 = 0,0625 (\% 6,25) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Ortağın risturn payı} &= \text{Ortağın yıllık işlem tutarı} * \text{risturn oranı} \\ &= 200 * 0,0625 = 12,5 \text{ TL} \end{aligned}$$

Ortağa risturn ödemesi yapıldığında yapılacak olan kayıt aşağıdaki gibi olur:

331 ORTAKLARA BORÇLAR HESABI	12,5	
331.20. Risturn 12,5		
331.20.001. Oktay Keleş 12,5		
100 KASA HESABI		12,5
Ortağa risturn dağıtılması		

5.6.2. Kooperatiflerde Zararın Dağıtım

Kooperatiflerde dönem sonunda ortaya çıkan zararlara ‘‘olumsuz gelir-gider farkı’’ gibi isimler verilmektedir. Fakat Tekdüzen Hesap Planında bu isimler bulunmamaktadır. Bu sebeple zarar hesapları kullanılmaktadır. Eğer bir dönem sonunda zarar ile karşılaşılıyorsa, bu zararın yedek akçelerle karşılanması gerekmektedir. Yedek akçelerin yeterli olmaması durumunda ise ek ödemelerle ya da ortakların sermaye paylarından mahsup edilerek karşılanır. Olumsuz sonuçlar ortadan kaldırılmadıkça kar dağıtım yapılamaz.

Örnek: .....Tarım Kredi Kooperatifinin yıl sonundaki zararı 3.200 TL’dir.Yedek akçelerin zararı karşılamaya yeterli olması ve yeterli olmaması durumunda yapılacak olan muhasebe kaydı birbirinden farklıdır:

1. Yedek akçelerin zararı karşılamaya yeterli olması durumunda

540 YASAL YEDEKLER HESABI	3.200	
690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI		3.200
Edilen zararın yedek akçelerden karşılanması		

2. Yedek akçelerin zararı karşılamaya yeterli olmaması durumunda

Tarım kredi kooperatifindeki 3.200 TL’lik zararın 1.500 TL’lik kısmı yedek akçelerden, 1.000 TL’lik kısmı ortakların sermayelerinden ve 700 TL’lik kısmı ise ortaklardan ek ödemelerle karşılanacaktır. Bu durumda yapılacak olan kayıt aşağıdaki gibidir:

131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR HESABI	700	
500 SERMAYE HESABI	1.000	
540 YASAL YEDEKLER HESABI	1.500	
690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI		3.200
Zararın yedek akçenin ek ödeme ve sermaye paylarıyla karşılanması		

Ek ödemelerin ortaklardan tahsil edilmesi durumunda ise yapılacak kayıt şöyle olur:

100 KASA HESABI	3.200	
131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR HESABI		3.200
Ortaklardan ek ödemelerin tahsili		

5.7. TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNDE TASFİYE İŞLEMLERİ

Bir kooperatifin tasfiyesi demek alacaklarının tahsili, varlıklarının paraya çevrilmesi, borçlarının ödenmesi ve kalan borçların ortaklar arasında paylaşılması ve böylece kooperatifin hukuken ve fiilen çalışma hayatının sona erdirilmesi demektir.

5.7.1. Kooperatiflerde Tasfiye Nedenleri

Kooperatiflerin dağılma nedenleri Kooperatifler Kanunu'nun 81. maddesinde belirlenmiştir. Kooperatifler;

- Ana sözleşme gereğince,
- Genel kurul kararıyla,
- İflasın açılmasıyla,
- Kanunlarda öngörülen diğer hallerde, ilgili Bakanlığın mahkemeden alacağı kararla,
- Başka bir kooperatifle birleşme veya bu kooperatifin devralınması durumunda,
- Üç yıl olağan genel kurul toplantısını yapmaması durumunda,
- Amaca ulaşma olanağının bulunmadığının ilgili Bakanlıkça belirlenmesi durumunda, mahkemeden alacağı kararla dağılır.

Yukarıda sayılan nedenler sonucu kooperatif tasfiye durumuna girer.

5.7.2. Tasfiye Kurulu

Dağılan kooperatif tasfiye edilir. Tasfiye işlemlerini yürütmek için Tasfiye Kurulu seçilir. Kooperatifin tasfiyesine genel kurul karar vermiş ise tasfiye kurulu üyelerini genel kurul seçer. Kooperatifin tasfiyesine mahkeme karar vermişse bu durumda tasfiye kurulu üyelerini

mahkeme seçer. Genel kurul kararı ile seçilen tasfiye kurulu üyeleri, genel kurul tarafından her zaman azledilebilir ve yerlerine yenileri tayin olunabilir.

5.7.3. Dağılmanın Tasfiye Memurlarınca Tasfiye ve İlanı

Kooperatiflerin iflastan başka nedenlerle dağılması durumunda, yönetim kurulu, dağılma kararını ve tasfiye memurlarını ticaret siciline tescil ve ilan ettirir(Kooperatifler Kanunu, md.82; TTK 438 VE 441/2 md).

Dağılma kararı, ticaret sicil gazetesinde birer hafta ara ile 3 defa ilan ettirilir. Alacakların bu ilanlara göre 1 yıl içinde müracaat etmeleri zorunludur. Bir yıllık sürenin başlama tarihi üçüncü ilanın yapıldığı tarihtir(TTK Madde 439/2)

Tasfiyesine başlanan kooperatifin tüzel kişiliği tasfiye işlemleri sonuçlanıncaya kadar devam eder. Fakat kooperatifle hukuki işlemlerde bulunacakları uyarmak için kooperatifin unvanına ‘tasfiye halinde’ ibaresinin eklenmesi gerekir(TTK Madde 439/2).

5.7.4. Tasfiye İşlemleri

Tasfiye kurulu göreve başladığında önce mevcut durumu tespit amacıyla tasfiyeye başlama bilançosu düzenler. Bu bilanço tasfiye memurları ile yönetim kurulu üyelerince imzalanır. Yönetim kurulu üyelerinin çekimser kalmaları durumunda sadece tasfiye memurlarınca imzalanır.

Tasfiye memurları göreve başladıklarında, envanterde kayıtlı tüm varlıklar ile muhasebe defter, belge ve diğer evraklara el koyarlar. Artık kooperatifin tüzel kişiliğini temsil yetkisi tasfiye memurlarına aittir. Tasfiye memurları kooperatifin önceden başlamış işlerini tamamlamak pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını gerektiğinde tahsil etmek aktiflerini paraya çevirmek ve kooperatifin borçların ödemekle yükümlüdür(TTK Madde 446/1).

Tasfiye memurları, kooperatiften alacak oldukları defter ve belge kayıtlarından anlaşılana ve adresi bilinenlere taahhütlü mektupla, diğer alacaklılara Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi’nde ilan edilmek suretiyle, alacaklarını beyana davet ederler (TTK Madde 45)

Genel kurul aksine karar vermiş olmadıkça, tasfiye kurulu kooperatifin mevcutlarını açık artırma veya pazarlık usulü ile satabilir. Kooperatif varlıklarının borçları karşılayamadığı anlaşılırsa tasfiye kurulu durumu derhal mahkemeye bildirmekle yükümlüdür(TTK Madde 446/2).

5.7.5. Tasfiye Sonrası Varlıkların Paylaştırılması

Tasfiye durumundaki kooperatifin bütün borçları ödendikten sonra geriye bir takım değerler artarsa, bunlar ancak ana sözleşmede hüküm bulunduğu takdirde ortaklar arasında

paylaştırılır. Paylaştırma aksine hüküm bulmadıkça ortaklar arasında eşit olarak yapılır. Bu paylaşma normal olarak en erken alacakların üç defa davet olunduğu günden hesaplanarak bir yıl dolmadıkça yapılmaz(TTK Madde 447/2).

Ortaklara paylaşma yapılacağına dair ana sözleşmede açıklama olmadığı takdirde, tasfiye sonucundan arta kalan miktar kooperatifleşme amaçlarına uygun olarak harcanmak üzere Türkiye Milli Kooperatifler birliğine bırakılır(Kooperatifler Kanunu Madde 83).

5.7.6. Tasfiye Sonu İşlemleri

Tasfiye kurulu tarafından tasfiyenin gerektirdiği bütün işlemler yapıldıktan sonra tasfiye sonucunu gösteren ve son bilanço olan tasfiye sonu bilançosu düzenlenir ve onaylanması için genel kurul toplantıya çağrılır. Kooperatifler Kanunu'nun 81. Maddesinde, sözleşmelerde özel bir nisap belirlenmedikçe, tasfiye halindeki kooperatiflerin genel kurullarında çoğunluğun aranmayacağı hükmü getirilmiştir. Bu durumda kararlar genel kurula katılanların oyları ile, yerine göre oy çokluğu bile dikkate alınmayacaktır. Böyle bir genel kurulda tasfiye sonu bilançosunun kabul edilmesiyle bilanço kesinleşmiş olur.

Tasfiye evrak defterleri, Türk Ticaret Kanunu'nun 68. Maddesine göre 10 yıl süre ile saklanması gerektiğinden söz konusu defterler saklanmak üzere ya tasfiye memurlarından birine ya da notere teslim edilir.

Örnek: Bağcılar tarım kredi kooperatifinin tasfiyesine karar verilmiştir. Tasfiye kurulunun tasfiyeye başlarken düzenlediği, tasfiyeye başlama bilançosu şöyledir;

**BAĞCILAR TARIM KREDİ KOOPERATİFİ 01.12.2011 TARİHLİ TASFİYEYE
BAŞLAMA BİLANÇOSU**

AKTİF	PASİF
1.DÖNEN VARLIKLAR.....918.000	3.KISA VADE.YAB.KAYN.....800.000
KASA.....83.000	SATICILAR.....592.000
ALINAN ÇEKLER.....130.000	BORÇ SENET.....208.000
BANKALAR.....250.000	
(-)VERİLEN ÇEK VE ÖDEME EMİRLERİ..... 75.000	4.UZUN VADELİ YAB. KAYN..... -
ALICILAR.....250.000	
ALC.SENT.....200.000	5.ÖZ KAYNAKLAR.....898.000
TİC. MALLAR.....80.000	SERMAYE.....500.000
	YASAL YEDEKLER.....398.000
2.DURAN VARLIKLAR.....780.000	
DEMİRBAŞLAR.....800.000	
(-)BİR.AMORT.....20.000	
TOPLAM.....1.698.000	TOPLAM.....1.698.000

TASFİYE BİLGİLERİ

- Tasfiye başlama bilançosuna göre açılış kaydını yapınız.

100 KASA HESABI	83.000	
101 ALINAN ÇEKLER HESABI	130.000	
102 BANKALAR HESABI	250.000	
121 ALACAK SENETLERİ HESABI	200.000	
153 TİCARİ MALLAR HESABI	80.000	
255 DEMİRBAŞLAR HESABI	800.000	
120 ALICILAR HESABI	250.000	
103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HS.		75.000
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI		20.000
320 SATICILAR HESABI		592.000
321 BORÇ SENETLERİ HESABI		208.000
500 SERMAYE HESABI		500.000
540 YASAL YEDEKLER HESABI		398.000

- Bağcılar Tarım kredi kooperatifi kasasındaki paranın tamamı Ziraat Bankası'nda bankasında açtırılan tasfiye hesabına yatırılmıştır.

102 BANKALAR HESABI	83.000	
102.02. Ziraat Bankası 83.000		
100 KASA HESABI		83.000

- Cüzdandaki çekler aynı bedelde tahsil edilerek Ziraat Bankası'nda bulunan hesaba yatırılmıştır.

102 BANKALAR HESABI	130.000	
102.02. Ziraat Bankası 130.000		
101 ALINAN ÇEKLER HESABI		130.000

- Kooperatifin İş Bankası'nda bulunan parası çekilerek tasfiye hesabının olduğu Ziraat Bankası'na yatırılmıştır.

102 BANKALAR HESABI	250.000	
102.02. Ziraat Bankası 250.000		
102 BANKALAR HESABI		250.000
102.04. İş Bankası 250.000		

- Verilen çeklerin bedelleri gerekli kişilere aynı değerle ödenmiştir.

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI	75.000	
103.02. Ziraat Bankası 75.000		
102 BANKALAR HESABI		75.000
102.02. Ziraat Bankası 75.000		

- 250.000 TL'lik senetsiz alacak vadesinden önce 215,000 TL'ye peşin bedelle tahsil edilmiştir.

102 BANKALAR HESABI	215.000	
102.02 Ziraat Bankası 215.000		
689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI	35.000	
120 ALICILAR HESABI		250.000
120.01.Alıcı A 250.000		

- 200.000 TL değerinde alacak senetleri vadesinden önce 175.000 TL'ye tahsil edilmiştir.

102 BANKALAR HESABI	175.000	
102.02 Ziraat Bankası 175.000		
689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI	25.000	
121 ALACAK SENETLERİ HESABI		200.000
121.01.Alıcı A 200.000		

- İşletme elindeki ticari malları 100.000 TL+ 10.000 TL KDV'ye peşin olarak satmış, bedeli Ziraat Bankası hesabına yatırılmıştır.

102 BANKALAR HESABI	100.000	
102.02 Ziraat Bankası 110.000		
600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		100.000
391 HESAPLANAN KDV		10.000
621 SATILAN MALIN MALİYETİ HESABI	80.000	
153 TİCARİ MALLAR HESABI		80.000

- Demirbaşlar 1.000.000 + % 10 KDV'ye satılmış, bedeli kooperatifin Ziraat Bankası'ndaki hesabına yatırılmıştır.

102 BANKALAR HESABI	1.100.000	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI	20.000	
255 DEMİRBAŞLAR HESABI		800.000
255.02. Büro Malzemesi 800.000		
391 HESAPLANAN KDV HESABI		100.000
679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR HS.		220.000

- Kooperatifin senetsiz ve senetli borçları erken ödeme sebebiyle % 10 eksisine ödenmiştir.

320 SATICILAR HESABI	592.000	
320.02 Satıcı B		
102 BANKALAR HESABI		532.800
102.02. Ziraat Bankası	532.800	59.200
679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR HESABI		

321 BORÇ SENETLERİ HESABI	208.000	
320.02 Satıcı C		
102 BANKALAR HESABI		187.200
102.02. Ziraat Bankası	532.800	20.800
679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR HESABI		

- Kooperatif tarafından 1.100 TL+% 10 KDV tutarında tasfiye gideri Ziraat Bankası'ndaki hesaptan ödenmiştir.

632 GENEL YÖNETİM GİDERİ HESABI	1.100	
632.25. Tasfiye gideri		
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	110	
102 BANKALAR HESABI		
102.02. Ziraat Bankası		1.210

- Katma değer vergisi ile ilgili beyanname doldurulup vergi dairesine Ziraat Bankası'ndaki hesaptan ödenmiştir.

391 HESAPLANAN KDV HESABI	110.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		110
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		109.890

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	109.890	
102 BANKALAR HESABI		109.890
102.02. Ziraat Bankası 75.000		

- Gelir hesaplarının kar zarar hesabına devredilmesi

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	100.000	
679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR HESABI	300.000	
690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI		400.000

- Gider hesaplarının kar zarar hesabına devri

690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI	141.100	
621 SATILAN TİCARİ MALIN MALİYETİ HESABI		80.000
632 GENEL YÖNETİM GİDERİ HESABI		1.100
689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HS.		60.000

- Gelir gider hesabının net kar hesabına devredilmesi

690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI	258.900	
590 DÖNEM NET KARI HESABI		258.900

- Tasfiye sonucunda edilen karın ortaklara dağıtılması

500 SERMAYE HESABI	500.000	
540 YASAL YEDEKLER HESABI	398.000	
590 DÖNEM NET KARI HESABI	258.900	
331 ORTAKLARA BORÇLAR HESABI		1.156.900

6. MUHASEBEDE KULLANILAN FİŞLER VE MARMARA EREĞLİSİ TARIM KREDİ KOOPERATİFİNİN ÇEŞİTLİ MUHASEBE KAYITLARI

Bu bölümde ilk olarak muhasebe fişlerinin kısaca tanımı yapıldıktan sonra Marmara Ereğlisi Tarım Kredi Kooperatifi'nden alınan çeşitli muhasebe kayıtları sunulmuştur.

6.1. Muhasebe Fişleri:

Muhasebe işlemlerinin yevmiye defterine yazılmadan önce kaydedildiği, yetkili kişiler tarafından imzalandığı ve yevmiye bilgilerini içeren fişe muhasebe fişi denir. Muhasebe fişleri üç çeşittir(<http://www.muhasebedersleri.com/genel-muhasebe-2/muhasebe-fisleri.html>):

1. Tahsil fişi
2. Tediye fişi
3. Mahsup fişi

Tahsil fişi işletmenin kasasına giren paraların nerelerden, hangi nedenlerle alındığını ve hangi hesaplara alacak kaydedileceğini gösteren fiştir. Tahsil fişi, kasaya para girişi olduğu zaman kullanılır. Tediye fişi işletmenin kasasından çıkan paraların hangi nedenlerle ödendiğini ve hangi hesaplara borç kaydedileceğini gösteren fiştir. Tediye fişi, kasadan para çıkışı olduğu zaman kullanılır. Mahsup fişi ise Kasa hesabını ilgilendirmeyen başka bir ifade ile tamamı nakit olmayan işlemler için düzenlenen fiştir(<http://www.muhasebedersleri.com/genel-muhasebe-2/muhasebe-fisleri.html>).

6.2. Marmara Ereğlisi Tarım Kredi Kooperatifinin Çeşitli Muhasebe Kayıtları

Bu bölümde ise, kooperatif tarafından tutulan çeşitli muhasebe kayıtlarının örnekleri gösterilmiştir. İlk olarak tahsil fişleri gösterilmiş, daha sonra sırasıyla tediye ve mahsup fişleri gösterilmiştir. Daha sonra kayıtların devamında her bir kaydın kısaca açıklaması yapılmıştır.

**TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM
KREDİ KOOPERATİFİ TAHSİL FİŞİ**

FİŞ TARİHİ: 31.12.2011

FİŞ NO: 2011.12.000.555

SERİ NO:201100001122

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	100000001	ANA KASA(TL)		210,00	
	00001	ANA KASA(TL)	210,00		
2	603900002	NAKDİ VE AYNI KREDİ KOMS.			210,00
	00001	AYNI KREDİ KOMS.	210,00		
				210,00	210,00

AÇIKLAMA; Burada 951.ortaktan 210 TL tutarında kredi komisyonu tahsil edilmiştir. Tahsil edilen bu tutar işletmenin kasasına konmuştur. Kasaya para girişi olduğu için tahsil fişidir.

**1853 SAYILI MARMARA
EREĞLİSİ TARIM KREDİ
KOOP. YETKİLİLERİ:**

YALNIZ; İKİYÜZON TL.

DÜZENLEYEN: AHMET HIZLI

KAYIT TARİHİ: 31.12.2011 09:45:12

DÖKÜM TARİHİ: 07.01.2012 15:47:23

TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM

KREDİ KOOPERATİFİ TAHSİL FİŞİ

FİŞ TARİHİ; 01.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000001

SERİ NO: 201100001003

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	100000001	ANA KASA (TL)		90,00	
	0001	ANA KASA(TL)	90,00		
2	603900002	NAKDİ VE AYNİ KRED. KOMİSYON			90,00
	00001	AYNİ KRED. KOMİSY	90,00		

90,00 90,00

AÇIKLAMA; Bu kayıтта 921. Ortaktan 12010 numaralı senetle 90 TL tutarında kredi komisyonu tahsil edilmiştir. Tahsil edilen bu tutar işletmenin kasasına konmuştur. Kasaya para girişı olduğu için tahsil fişidir.

YALNIZ; DOKSAN TL.

1853 SAYILI MARMARA

EREĞLİSİ TARIM KRED

KOOPE.YETKİLİLERİ;

DÜZENLEYEN; AHMET HIZLI

KAYIT TARİHİ; 01.12.2011 08:50:04

DÖKÜM TARİHİ; 13.12.2011 18:18:

TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ

TARIM KREDİ KOOPERATİFİ TEDİYE FİŞİ

FİŞ TARİHİ: 30.12.2011

FİŞ NO: 2011.12.000535

SERİ NO: 2011000052

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	102100001	T.C ZİRAAT BANK.		35,900,00	
	000011853	S.M.EREĞLİSİ	35,900,00		
2	100000001	ANA KASA(TL)			35,900,00
	00001	ANA KASA(TL)	35,900,00		
				35,900,00	35,900,00

AÇIKLAMA; Bu kayıta tarım kredi kooperatifi kasasından aldığı 35.900 TL'yi Ziraat Bankası'ndaki hesabına yatırmıştır. Kasadan nakit çıkışı olduğu için tediye fişidir.

**1853 SAYILI MARMARA
EREĞLİSİ TARIM KREDİ
KOOP. YETKİLİLERİ**

YALNIZ; OTUZBEŞBİNDOKUZYÜZ TL.

DÜZENLEYEN: AHMET HIZLI

KAYIT TARİHİ: 30.12.2011 17:28:10

DÖKÜM TARİHİ: 07.01.2012 15:48:00

TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM

KREDİ KOOPERATİFİ TEDİYE FİŞİ

FİŞ TARİHİ; 01.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000002

SERİ NO: 201100000463

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	123000001	GENEL İHTİYAÇ KREDİSİ		3,000.00	
	00921	ORTAK KREDİ HS.	3,000.00		
2	100000001	ANAKASA (TL)			3,000.00
	00001	ANAKASA(TL)	3,000.00		

3,000.00 3,000.00

AÇIKLAMA; Bu kayıta tarım kredi kooperatifi ortağına nakit olarak 3.000 TL tutarında genel ihtiyaç kredisi verilmiştir. Ortağa kredi tutarı kooperatifin kasasından ödenmiştir. Kasadan nakit çıkışı olduğu için tediye fişidir.

YALNIZ; ÜÇBİN TL.

1853 SAYILI MARMARA

EREĞLİSİ TARIM KREDİ

KOOPERATİFLERİ YETKİLİLERİ;

DÜZENLEYEN; AHMET HIZLI

KAYIT TARİHİ; 01.12.2011 08:50:04

DÖKÜM TARİHİ; 13.12.2011 18:18:41

TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM

KREDİ KOOPERATİFİ TEDİYE FİŞİ

FİŞ TARİHİ; 31.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000.556

SERİ NO: 201100000531

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	123000001	GENEL İHTİYAÇ KREDİSİ		7,000.00	
	00951	HİKMET SÜER	7,000.00		
2	100000001	ANAKASA (TL)			7,000.00
	00001	ANAKASA(TL)	7,000.00		

7,000.00 7,000.00

AÇIKLAMA; Bu kayıta tarım kredi kooperatifi ortağı olan Hikmet Süer'e nakit olarak 7.000 TL tutarında genel ihtiyaç kredisi verilmiştir. Ortağa kredi tutarı kooperatifin kasasından ödenmiştir. Kasadan nakit çıkışı olduğu için tediye fişidir.

YALNIZ; YEDİBİN TL.

1853 SAYILI MARMARA

**EREĞLİSİ TARIM KREDİ
KOOPE.YETKİLİLERİ;**

DÜZENLEYEN; AHMET HIZLI

KAYIT TARİHİ; 31.12.2011 09:45:13

DÖKÜM TARİHİ; 07.01.2011 15:47:16

**TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM KREDİ
KOOPERATİFİ MAHSUP FİŞİ**

FİŞ TARİHİ; 30.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000517

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	125500002	BU YIL KANUNİ TAKİPTEN ALACAK		564,48	
	00967	ŞEMİSİ DEMİRAL	564,48		
2	603000015	KAN.TAKİP.KRD.FAİZ			564,48
	00967	ŞEMİSİ DEMİRAL	564,48		

564,48   564,48

AÇIKLAMA; 0967 numaralı ortak olan Şemsi Demiral icraya verilmek üzere kanuni takibe alınmış iken 30.12.2011 tarihinde kooperatife olan borcunu ödemiştir. Bu kayıt da bu ortağın borcunu ödemesinin mahsup kayıdır. Kasaya nakit girişi ve çıkışı olmadığı için bu fiş mahsup fişidir.

YALNIZ; BEŞYÜZALTMİŞDÖRT TL. KIRKSEKİZ KR.

1853 SAYILI MARMARA

EREĞLİSİ TARIM KRED

KOOPE.YETKİLİLERİ;

DÜZENLEYEN; VOLKAN ERARSLAN

KAYIT TARİHİ; 30.12.2011 15:38:27

DÖKÜM TARİHİ; 07.01.2012 15:48:32

**TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM
KREDİ KOOPERATİFİ MAHSUP FİŞİ**

FİŞ TARİHİ; 30.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000517

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	181500200	2011/1240 GELİR KAYBI		70,00	
	00001	2011/1240 GELİR KAYBI	70,00		
2	603000003	GÜBRE			70,00
	00822	FEHMİ DUMAN	70,00		

70,00 70,00

AÇIKLAMA; Bu kayıta elde edilen fazla faiz tahakkuku gelirlere aktarılmıştır. Kasaya nakit girişi ve çıkışı yoktur. Bu yüzden mahsup fişidir.

YALNIZ; YETMİŞ TL.

**1853 SAYILI MARMARA
EREĞLİSİ TARIM KREDİ
KOOPE.YETKİLİLERİ;**

DÜZENLEYEN; AHMET HIZLI

KAYIT TARİHİ; 02.01.2012 17:31:06

DÖKÜM TARİHİ; 07.01.2012 15:46

TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM

KREDİ KOOPERATİFİ MAHSUP FİŞİ

FİŞ TARİHİ; 30.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000584

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	320300050	PETROL ÜRÜNLERİ		4,623,00	
	00839	SEYMEN TARIM KRED. KOOP.	4,623,00		
2	320100010	TOHUMLUK			4,623,00
	00001	TEKİR.BÖLGE BİRLĞ.	4,623,00		

4,623,00   4,623,00

AÇIKLAMA; Kooperatifin Seymen Tarım Kredi Kooperatifi'ne olan borcu Bölge Birliği tarafından kooperatif adına kapatılmıştır, böylece Marmara Ereğlisi Tarım Kredi Kooperatifi Bölge Birliği'ne borçlanmıştır. Kasaya nakit giriş ve çıkışı olmadığı için kayıt mahsup kayıdır.

YALNIZ; DÖRTBİNALTIYÜZYİRMİÜÇ TL.

1853 SAYILI MARMARA

EREĞLİSİ TARIM KREDİ

KOOPE.YETKİLİLERİ;

DÜZENLEYEN; AHMET HIZLI

KAYIT TARİHİ; 06.01.2012 17:12:27

DÖKÜM TARİHİ; 07.01.2012 15:46:16

TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM

KREDİ KOOPERATİFİ MAHSUP FİŞİ

FİŞ TARİHİ; 19.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000219

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	153300007	YABANCI OT ÖLDÜRÜCÜ		6,324,37	
	000001	PHENOXY BİLEŞİKLER	6,324,37		
2	19110000	MAL HİZM.ALİŞ.İND.KDV		505,95	
	00002	%8 KDV Lİ MAL.VE HİZM.	505,95		
3	320100030	ZİRAİ MÜCADELE İLAÇ			6,830,32
	00001	ZİRAAT MÜCADELE İLAÇLARI			

6.830.00 6.830.00

AÇIKLAMA; Bu kayıt, Kooperatifin Bölge Birliği'nden 472579 numaralı fatura ile aldığı zirai ilacın mahsup kayıdır. Kasaya nakit giriş ve çıkışı olmadığı için mahsup fişidir.

YALNIZ; ALTMİŞBİNSEKİZYÜZOTUZ TL. OTUZİKİ KR.

1853 SAYILI MARMARA

EREĞLİSİ TARIM KREDİ

KOOPE.YETKİLİLERİ;

DÜZENLEYEN;VOLKAN ERARSLAN

KAYIT TARİHİ; 19.12.2011 14:15:25

DÖKÜM TARİHİ; 21.12.2011 09:56:31

TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM

KREDİ KOOPERATİFİ MAHSUP FİŞİ

FİŞ TARİHİ; 19.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000219

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	320703000	ZİR. MÜC.İLAÇ.SATICI		11,299.92	
	00027	TARKİM BİTKİ KORUMA	11,299.92		
2	320100030	ZİRAİ MÜCADELE İLAÇLAR			11,299.92
	00001	ZİRAİ MÜCADELE İLAÇLAR	11,299.92		

11,299.92 11,299.92

AÇIKLAMA; Bu kayıt Tarkim Bitki Koruma firmasına Bölge Birliği tarafından kooperatif adına ödeme yapılmasının mahsup kayıdır. Kasaya nakit giriş ve çıkışı olmadığı için mahsup fişidir.

YALNIZ; ONBİRBİNİKKİYÜZDOKSANDOKUZ TL. DOKSAN İKİ KR.

1853 SAYILI MARMARA

EREĞLİSİ TARIM KREDİ

KOOPE.YETKİLİLERİ;

DÜZENLEYEN; AHMET HIZLI

KAYIT TARİHİ; 07.01.2012 15.17.56

DÖKÜM TARİHİ; 07.01.2011 15.36.16

**TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM KREDİ
KOOPERATİFİ MAHSUP FİŞİ**

FİŞ TARİHİ; 01.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000003

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	123000001	GENEL İHTİYAÇ KRED.		56,66	
	00921	ORTK. KREDİ HS	25,16		
	00921	ORTK.KREDİ HES	31,50		
2	91000000	ORTK. DAN.ALC.BORÇ.SEN		3,000.00	
	00001	ORTK.ALC.BORÇ SEN.	3,000.00		
3	524000001	ORTK.ALC. DESTEKLEME F			12,58
	00001	ORTK ALC.DESTKLM. FONU	12,58		
4	525600001	ORTK. ALC.BİNA BAĞŞ.			12,58
	00001	ORTK.ALINAN B	12,58		
5	369710001	KRD.HAYAT SİG.PR.B			31,50
	00001	KRD.HAYT.SİG.PRİM BORCU	31,50		
6	911000001	ORTK.AL.BORÇ.SEN.SAH.			3,000.00
	00001	ORTK.ALC.BORÇ SEN.SAH	3,000.00		
				3,056.66	3,056.66

AÇIKLAMA; Bu kayıt genel ihtiyaç kredi verildiğinde kooperatif tarafından yapılan kayıttır. Genel ihtiyaç kredisi borçlandırılmasının kayıdır. Kasaya nakit giriş ve çıkışı olmadığı için mahsup fişidir. Burada kooperatif 3.000 TL genel ihtiyaç kredisi vermiş, 56.66 TL'yi ise destekleme fonu, hayat sigortası primi ve bina bağış fonu şeklinde ortaktan alacak olarak kaydetmiştir.

YALNIZ; ÜÇBİNELLİALTI TL. ALTMİŞALTI KR. 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM

KREDİ. KOOPERATİF YETKİLİLERİ

KAYIT TARİHİ; 01.12.2011 08:50:29

DÖKÜM TARİHİ; 13.12.2011 18:18:19

**TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM
KREDİ KOOPERATİFİ MAHSUP FİŞİ**

FİŞ TARİHİ; 31.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000554

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	123000001	GENEL İHTİYAÇ KRED.		203,81	
	00967	ŞEMİSİ DEMİRAL	90,74		
	00967	ŞEMİSİ DEMİRAL	113,07		
2	91000000	ORTK. DAN.ALC.BORÇ.SEN		12,000.00	
	00001	ORTK.ALC.BORÇ SEN.	12,000.00		
3	524000001	ORTK.ALC. DESTEKLEME F			45,37
	00001	ORTK ALC.DESTKL. FONU	45,37		
4	525600001	ORTK. ALC.BİNA BAĞŞ.			45,37
	00001	ORTK.ALINAN B	45,37		
5	369710001	KRD.HAYAT SİG.PR.B			113,07
	00001	KRD.HAYT.SİG.PRİM BORCU	113,07		
6	911000001	ORTK.AL.BORÇ.SEN.SAH.			12,000.00
	00001	ORTK.ALC.BORÇ SEN.SAH	12,000.00		
				12,203.81	12,203.81

AÇIKLAMA; Bu kayıt genel ihtiyaç kredi verildiğinde kooperatif tarafından yapılan kayıttır. Genel ihtiyaç kredisi borçlandırılmasının kayıdır. Kasaya nakit giriş ve çıkışı olmadığı için mahsup fişidir. Burada kooperatif ortak Şemsi Demiral'a 12.000 TL genel ihtiyaç kredisi vermiş, 203,81 TL'yi ise destekleme fonu, hayat sigortası primi ve bina bağış fonu şeklinde ortaktan alacak olarak kaydetmiştir.

YALNIZ; ONİKİBİNİKİYÜZÜÇ TL .SEKSENİR KR.

1853 SAYILI MARMARA

EREĞLİSİ TARIM KREDİN KOPE.YETKİLİLERİ;

DÜZENLEYEN; AHMET HIZLI

KAYIT TARİHİ; 31.12.2011 09:43:02

DÖKÜM TARİHİ; 07:01:2012 15:47:30

TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM

KREDİ KOOPERATİFİ MAHSUP FİŞİ

FİŞ TARİHİ; 31.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000577

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	36520001	YAT. GEL.FON.KAT.PAY.		60,901.63	
	00002	YATIRIM GELİŞ. FONU	60,901.63		
2	365300001	TASFİYE FON.KAT.PAYI		482.77	
	0002	TASFİYE FONU	482.77		
3	540000001	KARL.AYRIL.YEDEK AKÇE			482.77
	00002	YEDEK AKÇE	482.77		
4	334300001	SERMAYE TAHSİLATI			60,901.63
	00001	M.EREĞLİSİ SERMAYE	60,901.63		
				61,384.40	61,384.40

AÇIKLAMA; Kooperatifin geriye dönük 4 yıllık karından Bölge Birliği ve Merkez Birliği'ne ayrılan kar payının mahsup kayıdır. Kasaya nakit giriş ve çıkışı olmadığı için mahsup fişidir.

YALNIZ; ALTMİŞBİRİNÜÇYÜZSEKSENDÖRT TL. KIRK KR.

1853 SAYILI MARMARA

EREĞLİSİ TARIM KREDİ

KOPE.YETKİLİLERİ;

DÜZENLEYEN; AHMET HIZLI

KAYIT TARİHİ; 06.01.2012 14:34:40

DÖKÜM TARİHİ; 07.01.2012 15:46:31

TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM

KREDİ KOOPERATİFİ MAHSUP FİŞİ

FİŞ TARİHİ; 06.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000043

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	153200001	İNORGANİK KATKI GÜBRE		25,274.36	
	00004	NPK LI KATKI GÜBRELER	25,274.36		
2	191100001	MAL. HİZM.ALŞ.İND.KDV		4,549.39	
	00007	%18KDVLİ MAL VE HİZM.	4,549.39		
3	320000020	KİMYEVİ GÜBRE			29,823.75
	0700200	SAYILI MERK.BİR	29,823.75		

29,823.75 29,823.75

AÇIKLAMA; Bu kayıt kooperatifin vadeli olarak Merkez Birliği'nden 947378 numaralı fatura ile satın aldığı gübrenin alış kayıdır. Kasaya nakit giriş ve çıkışı olmadığı için mahsup fişidir.

YALNIZ; YİRMİDOKUZBİNSEKİZYÜZYİRMİÜÇ BİN YETMİŞBEŞ KR 1853 SAYILI MARMARA

EREĞLİSİ TARIM KREDİ

KOOPE.YETKİLİLERİ;

DÜZENLEYEN; AHMET HIZLI

KAYIT TARİHİ; 06.12.2011 12:41:02

DÖKÜM TARİHİ; 13.12.2011 18:19:58

TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM

KREDİ KOOPERATİFİ MAHSUP FİŞİ

FİŞ TARİHİ; 20.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000245

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	153500005	YAKACAK MADDELERİ		19,296.47	
	00002	İTHAL CEVİZ KÖMÜR	9,788.07		
	00004	İTHAL PORTAKAL KÖMÜR	9,508.40		
3	191100001	MAL. HİZM.ALŞ.İND.KDV		3,473.37	
	00007	%18KDV'Lİ MAL VE HİZM.	3,473.37		
4	32000705000	PETROL ÜRÜN SATICI			22,769.84
	07034	HATİPOĞLU MADENCİLİK	9,508.40		
	07034	HATİPOĞLU MADENCİLİK	13,261.44		

22,769.84 22,769.84

AÇIKLAMA; Bu kayıt kooperatifin vadeli olarak Hatipoğlu Madencilik'ten satın aldığı katı yakıtın alış kayıdır. Kasaya nakit giriş ve çıkışı olmadığı için mahsup fişidir.

YALNIZ; YİRMİİKİBİNYEDİYÜZALTMİŞDOKUZBİN SEKSENDÖRT KR 1853 SAYILI MARMARA

**EREĞLİSİ TARIM KREDİ
KOOPE.YETKİLİLERİ;**

DÜZENLEYEN; VOLKAN ERARSLAN

KAYIT TARİHİ; 20.12.2011 09:34:54

DÖKÜM TARİHİ; 21.12.2011 09:55:5

TÜRKİYE TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ 1853 SAYILI MARMARA EREĞLİSİ TARIM

KREDİ KOOPERATİFİ MAHSUP FİŞİ

FİŞ TARİHİ; 30.12.2011

FİŞ NO; 2011.12.000548

S.NO	HESAP NO	HESAP ADI	AYRINTI	BORÇ	ALACAK
1	127810001	ORTK.YAPILAN PEŞİN		20.00	
	00893	ARIF ÖZDER	20.00		
2	621900001	DiĞER TİC. MALLAR		18.00	
	00001	TEMEL GIDA MADDELERİ	18.00		
3	391200001	MAL.HİZMET.SATIŞ.KDV.			1.48
	00002	%8 KDV(SATIŞ ÜZERİ)	1.48		
4	153900001	TEMEL GIDA MADDELERİ			18.00
	00014	ZEYTİN	18.00		
5	600900001	DiĞER TİC. MALLAR			18.52
	00001	TEMEL GIDA MADDELERİ	18.52		

38.00 38.00

AÇIKLAMA; Bu kayıt ortaklara yapılan temel gıda maddesi olan zeytinin peşin satışının mahsup kayıdır. Kasaya nakit giriş ve çıkışı olmadığı için mahsup fişidir.

YALNIZ; OTUZSEKİZ TL

1853 SAYILI MARMARA

EREĞLİSİ TARIM KREDİ

KOOPE.YETKİLİLERİ;

DÜZENLEYEN; AHMET HIZLI

KAYIT TARİHİ: 30.12.2011 18:39:36

DÖKÜM TARİHİ; 07.01.2012 15:47:42

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya’da kooperatifçilik kamu sektörü ve özel sektörün yanında üçüncü bir sektör olarak kabul görmüştür. Ülkemizde de kooperatifçilik Türk müesseselerine benzerlik gösterdiğinden ülkemizde de kabul görmüş bir kurum olmuştur.

Kooperatiflerin temel amacı aynı sosyal seviyede olan, aynı yaşam ölçülerine sahip olan kişilerin ortak ihtiyaçlarını karşılayabilmektir. Kooperatifler, amaç yönüyle diğer ticari işletmelerden ve sermaye şirketlerinden ayrılmaktadır. Kooperatiflerin amacı ortakların koyduğu sermaye doğrultusunda kazanç elde etmek değildir. Bu sebeple, kooperatiflerin kendilerine özgü bir takım özellikleri ve bir takım ilkeleri bulunmaktadır.

Kooperatifçilik hareketinin ülke ekonomisi açısından sahip olduğu önem tartışılmazdır. Gelişmiş ekonomilere sahip olan ülkelere bakıldığında, bu ülkelerin kooperatifçiliğe verdiği önem açıkça gözükmemektedir. Fakat ülkemizde ‘kooperatif’ dendiğinde ilk akla gelen yapı kooperatifleri olmaktadır. Faaliyetlerinin sonuçları olumsuz olan bazı yapı kooperatifleri nedeniyle olumsuz imaj tüm kooperatifleri de etkilemektedir. Oysa, başarılı olan kooperatif sayısı çok daha fazladır. Kooperatiflerin ülke için sahip olduğu değer, kooperatiflerin çiftçiye sağladığı büyük katkılar tam olarak kavranamamıştır. Kooperatifler hakkında olumsuz imaj, kooperatifleri rakip gören şirketler vb. tarafından çıkartılmaktadır.

Kooperatifler değişik ölçütlere göre sınıflandırılmaktadır. Fakat uygulamada en çok kullanılan ayırım, kooperatiflerin tarımsal kooperatif olması ya da tarım dışı kooperatif olmasıdır. Tarım kredi kooperatifleri de tarımsal kooperatif sınıflandırması içine girmektedir.

Tarım kredi kooperatiflerinin kurulması, çiftçilerin düşük maliyetle kredi temin etmelerine yardımcı olmuştur. Sanayi, ticaret, tarım gibi sektörlerde görülen tarım kredi kooperatifleri kendi imkânlarıyla ortaklarına kredi sağlamanın yanı sıra devletten de önemli ölçüde destek almaktadırlar. Tarım kredi kooperatifleri, ortak olan çiftçilere üretim döneminde kredi vermekte, hasat mevsimi sonunda ise verdikleri kredileri geri almaktadırlar.

Küreselleşen dünyada başarı sağlayabilmenin en önemli yolu örgütlü kuruluşlardır. Bu sebeple, kooperatif çatısı altında bütünleşmek son derece faydalı olmaktadır. Ülkemizde bulunan tarım işletmelerinin çoğu küçük işletmelerdir. Bu işletmelerin çoğunun tarım kredi kooperatiflerinin dışında kalan kaynaklardan kredi sağlayabilmeleri, yeterli teminat

gösterememeleri sebebiyle neredeyse imkânsızdır. Bu nedenle, çiftçilerin desteklenmesi ancak tarım kredi kooperatiflerinin devlet tarafından desteklenmesiyle olacaktır.

Üretici olan çiftçiler üretim için ihtiyaç duyduğu krediyi şahıslardan ya da tefecilerden yüksek faiz oranlarıyla ve uygun olmayan koşullarda almak zorunda kalmaktadırlar. Üreticilerin uygun olmayan şartlarda kredi kullanmadan bu durumdan olumsuz etkilenmemesi için devlet bankaları ve kooperatifleri, kredi vermek üzere görevlendirmiştir. Çiftçileri olumsuz şartlardan koruyabilmek, daha uygun koşullarda kredi sağlamak ve modern girdi kullanımına imkân sağlamak için en rasyonel kredi kaynağı tarım kredi kooperatifleri olmuştur.

Ülkemizde Tarım Kredi Kooperatifleri ve bu kooperatiflerin üst örgütleri olan Tarım Kredi Kooperatifleri Bölge Birliklerinin ülkemizdeki tarımsal girdilerin dağıtımında çok büyük payı bulunmaktadır. Bu durum ülkemiz açısından da sevindiricidir. Çünkü bu kooperatifler, çiftçileri kalite ve aşırı fiyat artışı yönünden korumaktadırlar.

Bütün kooperatiflerde olduğu gibi tarım kredi kooperatifleri de ekonomik ve sosyal niteliğe sahip olan kuruluşlardır. Diğer şirketlerde olduğu gibi alış, satış, borç ve alacak gibi birçok faaliyet gerçekleştirmekte ve yaptıkları bu işlemleri de muhasebe defterlerine Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine uygun olarak kaydetmektedirler. Dönem sonlarında ise temel mali tablolar olan bilanço ve gelir tablolarını düzenleyerek dönemde elde edilen kar veya zarar gibi faaliyet sonucuna ulaşmaktadırlar. Tarım kredi kooperatifleri, tüm faaliyetleri sırasında mali yasaların hükümlerine uymakla yükümlüdürler. Bu sebeple kooperatifte iyi bir muhasebe sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Muhasebe sistemi ile edinilen sonuçlar sadece ortaklar açısından bir gereklilik değildir, bunun yanında alacaklılar ve mali nitelikteki tüm yükümlülükler açısından da gereklidir.

Tarım kredi kooperatiflerinde de Tekdüzen Hesap Planının uygulanması tüm kooperatifler arasında işlem birliği olması sonucundadır.

Tüm ticaret ve sermaye şirketlerinde olduğu gibi çeşitli kanunlarda belirlenmiş yükümlülüklerle tarım kredi kooperatifleri de yaptığı tüm faaliyetleri usulüne uygun olarak muhasebe defterlerine kaydetmek zorundadırlar. Böylece dönem sonlarında faaliyet sonuçlarını görerek buna uygun olarak bir strateji geliştireceklerdir. Bu muhasebe bilgileri kooperatif açısından gerekli olduğu gibi bunun yanında bu bilgilere ihtiyaç duyan kişiler için de gereklidir.

Bu çalışmada tarım kredi kooperatiflerinde muhasebenin gerekliliği üstünde durulmuş, daha sonra tarım kredi kooperatiflerinde kullanılan hesap planı anlatılmış, sırasıyla kuruluş işlemleri, tarım kredi kooperatiflerinin temel muhasebe kayıtları, tarım kredi kooperatiflerinde diğer giderler, dönem sonu çalışmaları, kar zarar dağıtımı ve tasfiye işlemleri gösterilmiştir.

Yapılan bu çalışma sonunda, muhasebenin tüm işletmeler ve kooperatifler için ortak bir dil olduğu görülmüştür. Tüm sermaye ve ticaret şirketleri ve kooperatifler aynı hesap planını kullanmakta, tüm işlemlerini Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine uygun olarak gerçekleştirmektedirler. Kooperatiflerin kullandığı ve esas aldığı tüm kurallar birbirinin aynıdır. İster bir adi şirket olsun, ister bir tarım kredi kooperatifi olsun burada yapılacak olan kayıtlar ve kullanılacak olan hesaplar birbirinin aynıdır. Sadece kooperatiflerin sahip olduğu özellikleri nedeniyle ve Kooperatifler Kanunu gereğince bazı işlemler sermaye ve ticaret şirketlerinde farklılaşmaktadır (risturn dağıtımı, sermaye taahhüdünün ¼'ünün bloke edilmesi, üst birliklerden mal alımı gibi) Muhasebenin kayıtları ve mantığı hiçbir zaman değişmemektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında şu önerilerde bulunulabilir:

Tarım kredi kooperatiflerinde kullanılan hesaplar da Tek düzen hesap planına dayanmaktadır. Fakat teorik olarak yapılan kayıtlarla, Marmara Ereğlisi Tarım Kredi Kooperatifi'nin kayıtlarının incelenmesi sonucunda pratikte kooperatifte kullanılan hesapların ve kayıt düzeninin daha farklı olduğu görülmüştür. Bu sebeple, kooperatifler muhasebesi veya tarım kredi kooperatifleri muhasebesi gibi konularda çalışma yapmayı düşünen kişilerin, çalışmanın içerisinde kooperatiflerde kullanılan hesapları göstererek kısaca açıklaması, bu kaynaklardan yararlanacak kişilere de yol gösterecektir.

Ayrıca tarım kredi kooperatiflerinin küçük çiftçilere olan büyük katkılarının bulunması sebebiyle bu alanda yapılan çalışmaların sayısı arttırılabilir.

Kooperatiflerinde kullanılan hesaplar, şirket muhasebesinde kullanılan hesaplardan farklılık göstermektedir. Kooperatiflerin hesapları, şirketlerin kullandıkları hesaplardan daha açıktır. Kooperatiflerde ortaklarla ilgili olarak yapılan işlemlerde, yardımcı hesaplarda işlemlerle ilgili olan ortağın ismi mutlaka yer almalıdır. Kooperatiflerde muhasebe alanında çalışmayı düşünen kişilere, işe başlayınca zorlanmamaları için muhasebe alanında eğitim

verilmelidir. Onların oryantasyona tabi tutulması onların daha başarılı olmalarına sebep olacaktır.

Tarım kredi kooperatiflerinde de şirketlerde olduğu gibi tüm muhasebe işlemleri bilgisayar üzerinden takip edilmektedir. Tarım kredi kooperatifleri şu anda kullandıkları muhasebe programını kısa bir süredir kullanmaktadırlar. Çalışanlar bu programa adaptasyon sorunu çekmektedirler. Bu nedenle, kooperatiflerde kullanılan muhasebe programının sık sık değiştirilmemesi gerekir. Aksi takdirde muhasebe alanında çalışanların verimli olması beklenemez. Ayrıca kullanılan muhasebe programının daha basit ve anlaşılır bir program olması tercih edilmelidir.

Kooperatiflerin faaliyet göstermesinde, Merkez Birliği, Bölge Birliği ve kooperatif sıralamasının oluşu bürokrasiyi arttırmakta ve kooperatiflerin yapacakları işlemleri yavaşlatmaktadır. Bazı işlemlerin sadece Merkez Birliği tarafından yapılabiliyor olması kooperatifi zor durumda bırakmaktadır. Örneğin muhasebe kayıtlarında yapılan yanlışlıklar sadece Merkez Birliği tarafından düzeltilebilmektedir. Ya da kooperatifin personel alımı ve tayini, kredi verilmesi gibi işlemler de sadece Merkez Birliği tarafından yapılmaktadır. Bu durum kooperatiflerin faaliyetlerinin yavaşlatmaktadır. Bazı alanlarda kooperatifin kendisine özerklik verilmesi işlemlerin daha çabuk gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Vergi ve sigorta işlemleri şu anda kooperatif tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu işlemler tarım kredi kooperatifinin yükünü iyice arttırmaktadır. Vergi ve sigorta işlemlerinin Bölge Birlikleri tarafından yapılması kooperatiflerin yükünü biraz daha hafifletecektir. Çünkü kooperatiflerde yapılan işlerin çoğu az sayıda, zaman zaman da tek bir personel tarafından yapılmaktadır.

Ayrıca kooperatiflerde iş dağılımının olmaması, kooperatifte çalışan kişilerin sadece bir işle değil, her çeşit işle uğraşmak zorunda kalmalarına neden olmaktadır. Muhasebe ile uğraşan kişi sadece muhasebe işlerini değil, yeri geldiğinde tartı, temizlik gibi işleri de yapmak zorunda bırakılmaktadır. Bu da kooperatifte uzmanlaşmanın önüne geçmektedir. Kooperatifte çalışan sayılarının çoğaltılarak, herkesin kendi uzman olduğu alanda faaliyet göstermesi sağlanmalıdır. Bu durum kooperatifin başarısını arttıracaktır.

Tarım kredi kooperatiflerinin ve diğer kooperatiflerin daha etkin ve verimli çalışabilmesi için Kooperatifler Bankası'nın kurulması ve bu bankaya mevduat toplama yetkisinin verilmesi

uygun olacaktır. Bunun yanında, devletin kooperatif yönetimine müdahale etmemesi de gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akmaz K (2005). Kooperatiflere Ait Kira Gelirlerinin ve Mevduat Faizlerinin Vergilendirilmesi. E-Yaklaşım, Ekim, Sayı:27
- Artukoğlu M (1993). Tarımsal Kredinin Tarım Sektörünün Gelişmesindeki Önemi ve Manisa Merkez İlçe Tarım İşletmelerinde Tarımsal Kredi Kullanımının Analizi. Basılmamış Doktora Tezi, İzmir
- Ataman Ü (2001). Muhasebede Dönem Sonu İşlemleri: Genel Muhasebe Cilt 2. Türkmen Kitabevi, 347 s İstanbul
- Bektöre S, Benligiray Y (1986). Şirketler ve Kooperatifler Muhasebesi. Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, 267.
- Blankertz D. F. (1940). Marketing Cooperatives. The Ronald Press Company, New York, 488
- Cook M. L.(1995). The Future of Agricultural Cooperatives: A Neo-institutional Approach. American Journal of Agricultural Economics, Vol 77, 1153-1159
- Crawford I.M. (1997). Agricultural and Food Marketing Management. FAO, Rome, Italy.
- Çıkmın A, Kayacan A (1994). Genel Kooperatifçilik. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, Yayın No:511, 469 s İzmir.
- Çıkmın, A. ve Yercan M. (1993). İzmir Yöresinde Bulunan Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin Mevcut Durumları ve Faaliyet Alanlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, İzmir
- Çöklü C. T. (2004). Kooperatiften Çıkarılan Ortağın Hak Arama Yolları. E-Yaklaşım, Mayıs, Sayı :137
- Engin R (2005). Kooperatiflerde Gelir-Gider Farkının Kurumlar Vergisinden İstisna Kısmı: Risturn, E-Yaklaşım, Ekim, Sayı 27.
- Güçlü F, Çiçek H, Benli T (2006). Genel Muhasebe. Detay Yayıncılık, Ankara, 178.
- Güngör S (2006). Ecza Kooperatiflerinde Muhasebe Sistemi Ve Uygulama Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- ICA (1995). The International Cooperative Alliance Statement on the Cooperative Identity. Manchester, United Kingdom , <http://www.ica.coop/coop/principles.html#definition>
- İnan İ.H (2008). Türkiye’de Tarımsal Kooperatifçilik ve AB Modeli. İTO Yayınları, 279 s İstanbul
- Kara M (2003). Kooperatifçilik. Eduser Yayıncılık, Bolu, 20-21.

- Karadeniz S (2007). Kooperatiflerde Risturn İstisnası. Ekim, Sayı 178
- Karanlık S (2009). Kooperatifler ve Muhasebesi. Nobel Yayıncılık, 220 s Ankara.
- Karlson D (2005). Organizational Models in US Agricultural Cooperatives. Swedish University of Agricultural Sciences, Deptment of Economics, Uppsala, Sweden, 60.
- Kavak Ş (2006). Genel Muhasebe. Nobel Yayıncılık, Ankara , 224-225.
- Mülayim G. Z. (2010). Kooperatifçilik. Yetkin Yayınları. Yenilenmiş Üçüncü Baskı, 655 s Ankara.
- Rehber E (2011). Kooperatifçilik. Ekin Yayıncılık, 395 s Bursa.
- Tamagnini G (1953). Le Casse Rurali, Roma, 49-72
- Ürper Y(1993). Kooperatif İşletmeciliği, Eskişehir, 3.
- Williamson O.E. (1998). Farmer and Consumer Cooprative Structure and Classification, The Farmers' Cooperative Yardstick. Cooperative Extension Service, 4.
- Yalman Y (1996). Tarım Kredi Kooperatiflerinin Tarım Ekonomisindeki Yeri ve Sivas Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Türk Dil Kurumu

Kooperatifler Kanunu

Vergi Usul Kanunu

Türk Ticaret Kanunu

<http://www.aib.org.tr/proje/kooperatif.pdf>

(Erişim Tarihi : 02/04/2012)

<http://www.mevzuatdergisi.com/2006/08a/01.htm>

(Erişim Tarihi: 18/05/2012)

<http://www.muhasebedersleri.com/genel-muhasebe-2/muhasebe-fisleri.html>

(Erişim tarihi: 19/05/2012)

EK 1

1 DÖNEN VARLIKLAR

10 HAZIR DEĞERLER

100 KASA

101 ALINAN ÇEKLER

102 BANKALAR

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)

108 DİĞER HAZIR DEĞERLER

11 MENKUL KIYMETLER

110 HİSSE SENETLERİ

111 ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI

112 KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI

118 DİĞER MENKUL KIYMETLER

119 MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)

12 TİCARİ ALACAKLAR

120 ALICILAR

121 ALACAK SENETLERİ

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)

123 İŞLETME KREDİLERİ HESABI

126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR

129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

13 DİĞER ALACAKLAR

131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR

132 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR

133 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR

135 PERSONELDEN ALACAKLAR

136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR

137 DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)

138 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR

139 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

15 STOKLAR

150 İLK MADDE VE MALZEME

151 YARI MAMULLER - ÜRETİM

152 MAMÜLLER

153 TİCARİ MALLAR

157 DİĞER STOKLAR

- 158 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
- 159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI
- 18 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI**
- 180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER
- 181 GELİR TAHAKKUKLARI
- 19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR**
- 191 İNDİRİLECEK KATMA DEĞER VERGİSİ
- 192 DİĞER KATMA DEĞER VERGİSİ
- 193 PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR
- 196 PERSONEL AVANSLARI
- 197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI
- 198 DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN VARLIKLAR
- 199 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)
- 2 DURAN VARLIKLAR**
- 22 TİCARİ ALACAKLAR**
- 220 ALICILAR
- 221 ALACAK SENETLERİ
- 222 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
- 226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
- 229 ŞÜPHELİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)
- 23 DİĞER ALACAKLAR**
230. ORTAKLARDAN ALACAKLAR
231. İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR
232. BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR
235. PERSONELDEN ALACAKLAR
236. DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR
237. DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
239. ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)
- 24 MALİ DURAN VARLIKLAR**
240. BAĞLI MENKUL KIYMETLER
241. BAĞLI MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
242. İŞTİRAKLER
243. İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)
244. İŞTİRAKLER SERMAYE PAYLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
245. BAĞLI ORTAKLIKLAR
246. BAĞLI ORTAKLIKLARA SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)
247. BAĞLI ORTAKLIKLAR SERMAYE PAYLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)

248. DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR
249. DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)

25 MADDİ DURAN VARLIKLAR

250. ARAZİ VE ARSALAR
251. YER ALTI VE YER ÜSTÜ DÜZENLERİ
252. BİNALAR
253. TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR
254. TAŞITLAR
255. DEMİRBAŞLAR
256. DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR
257. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
258. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR
259. VERİLEN AVANSLAR

26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

260. HAKLAR
261. ŞEREFİYE
262. KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ
263. ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
264. ÖZEL MALİYETLER
267. DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
268. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
269. VERİLEN AVANSLAR

27 ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR

271. ARAMA GİDERLERİ
272. HAZIRLIK VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
277. DİĞER ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
278. BİRİKMİŞ TÜKENME PAYLARI (-)
279. VERİLEN AVANSLAR

28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI

280. GELECEK YILLARA AİT GİDERLER
281. GELİR TAHAKKUKLARI
29 DİĞER DURAN VARLIKLAR
291. GELECEK YILLARDA İNDİRİLECEK KATMA DEĞER VERGİSİ
292. DİĞER KATMA DEĞER VERGİSİ
293. GELECEK YILLAR İHTİYACI STOKLAR
294. ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR
297. DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR
298. STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)

299. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)

3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

30 MALİ BORÇLAR

300. BANKA KREDİLERİ

303. UZUN VADELİ KREDİLERİN ANAPARA TAKSİTLERİ VE FAİZLERİ

304. TAHVİL ANAPARA BORÇ, TAKSİT VE FAİZLERİ

305. ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER

306. ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER

308. MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI (-)

309. DİĞER MALİ BORÇLAR

32 TİCARİ BORÇLAR

320. SATICILAR

321. BORÇ SENETLERİ

322. BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

326. ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR

329. DİĞER TİCARİ BORÇLAR

33 DİĞER BORÇLAR

331. ORTAKLARA BORÇLAR

332. İŞTİRAKLERE BORÇLAR

333. BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR

335. PERSONELE BORÇLAR

337. DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

339. DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR(1)

34 ALINAN AVANSLAR

340. ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI

349. ALINAN DİĞER AVANSLAR

36 ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

360. ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR

361. ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ

368. VADESİ GEÇMİŞ ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

369. ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

370. DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI

371. DÖNEM KÂRININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİ (-)

372. KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI

373. MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI

379. DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI

380. GELECEK AYLARA AİT GELİRLER

381. GİDER TAHAKKUKLARI

39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

391. HESAPLANAN KDV

392. DİĞER KDV

398. SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI(1)

399. DİĞER ÇEŞİTLİ YABANCI KAYNAKLAR

4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

40 MALİ BORÇLAR

400. BANKA KREDİLERİ

405. ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER

407. ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER

408. MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI (-)

409. DİĞER MALİ BORÇLAR

42 TİCARİ BORÇLAR

420. SATICILAR

421. BORÇ SENETLERİ

422. BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

426. ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR

429. DİĞER TİCARİ BORÇLAR

43 DİĞER BORÇLAR

431. ORTAKLARA BORÇLAR

432. İŞTİRAKLERE BORÇLAR

433. BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR

437. DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

438. KAMUYA OLAN ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ BORÇLAR

439. DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR(1)

44 ALINAN AVANSLAR

440. ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI

449. ALINAN DİĞER AVANSLAR

47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

472. KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI

479. DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI

480. GELECEK YILLARA AİT GELİRLER

481. GİDER TAHAKKUKLARI

49 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

492. GELECEK YILLARA ERTELENEN VEYA TERKİN EDİLEN KATMA DEĞER VERGİSİ

493. TESİSE KATILMA PAYLARI

499. DİĞER ÇEŞİTLİ UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

5 ÖZ KAYNAKLAR

50 ÖDENMİŞ SERMAYE

500. SERMAYE

501. ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-)

52 SERMAYE YEDEKLERİ

520. HİSSE SENETLERİ İHRAÇ PRİMLERİ

521. HİSSE SENEDİ İPTAL KÂRLARI

522. M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI

523. İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI

529. DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ

54 KÂR YEDEKLERİ

540. YASAL YEDEKLER

541. STATÜ YEDEKLERİ

542. OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER

548. DİĞER KÂR YEDEKLERİ

549. ÖZEL FONLAR

57 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI

570. GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI

58 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)

580. GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI

59 DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)

590. DÖNEM NET KÂRI

591. DÖNEM NET ZARARI (-)

6 GELİR TABLOSU HESAPLARI

60 BRÜT SATIŞLAR

600. YURTİÇİ SATIŞLAR

601. YURTDIŞI SATIŞLAR

602. DİĞER GELİRLER

61 SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)

610. SATIŞTAN İADELER (-)

611. SATIŞ İSKONTOLARI (-)

612. DİĞER İNDİRİMLER (-)

62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-)

620. SATILAN MAMÜLLER MALİYETİ (-)

621. SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ (-)

622. SATILAN HİZMET MALİYETİ (-)

623. DİĞER SATIŞLARIN MALİYETİ (-)

63 FAALİYET GİDERLERİ (-)

630. ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ (-)

631. PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ

632. GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)

64 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

640. İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ

641. BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ

642. FAİZ GELİRLERİ

643. KOMİSYON GELİRLERİ

644. KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR

649. FAALİYETLE İLGİLİ DİĞER GELİR VE KÂRLAR

65 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)

652. REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-)(1)

653. KOMİSYON GİDERLERİ (-)

654. KARŞILIK GİDERLERİ (-)

659. DİĞER GİDER VE ZARARLAR (-)

66 FİNANSMAN GİDERLERİ (-)

660. KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)

661. UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)

67 OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR

671. ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KÂRLARI

679. DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR

68 OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)

680. ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI (-)

681. ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI (-)

689. DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)

69 DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)

690. DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI

691. DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)

692. DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI

7 MALİYET HESAPLARI(7/A SEÇENEĞİ)

70 MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESAPLARI

700. MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESABI

701. MALİYET MUHASEBESİ YANSITMA HESABI

71 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ

710. DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
711. DİREKT İLK MADDE VE MALZEME YANSITMA HESABI
712. DİREKT İLK MADDE VE MALZEME FİYAT FARKI
713. DİREKT İLK MADDE VE MALZEME MİKTAR FARKI
- 72 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ**
720. DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
721. DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI
722. DİREKT İŞÇİLİK ÜCRET FARKLARI
723. DİREKT İŞÇİLİK SÜRE (ZAMAN) FARKLARI
- 73 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ**
730. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ
731. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
732. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ BÜTÇE FARKLARI
733. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ VERİMLİLİK FARKLARI
734. GENEL ÜRETİM GİDERLERİ KAPASİTE FARKLARI
- 74 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ**
740. HİZMET ÜRETİM MALİYETİ
741. HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI
742. HİZMET ÜRETİM MALİYETİ FARK HESAPLARI
- 75 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ**
750. ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
751. ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA HESABI
752. ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDER FARKLARI
- 76 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ**
760. PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
761. PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
762. PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ FARK HESABI
- 77 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ**
770. GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
771. GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
772. GENEL YÖNETİM GİDER FARKLARI HESABI
- 78 FİNANSMAN GİDERLERİ**
780. FİNANSMAN GİDERLERİ
781. FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI
782. FİNANSMAN GİDERLERİ FARK HESABI
- 79 GİDER ÇEŞİTLERİ (7/B SEÇENEĞİ)**
790. İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
791. İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ

792. MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİ
793. DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER
794. ÇEŞİTLİ GİDERLER
795. VERGİ, RESİM VE HARÇLAR
796. AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARI
797. FİNANSMAN GİDERLERİ
798. GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI
799. ÜRETİM MALİYET HESABI
8 (SERBEST)
9 NAZIM HESAPLAR
0 (SERBEST)

ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında İstanbul'da doğmuştur. İlköğretime Çavuşoğlu Koleji'nde başlamıştır. Beşinci sınıfı orada tamamladıktan sonra, ortaöğretim ve liseyi Adile Mermerci Anadolu Lisesi'nde tamamlamıştır. 2001 yılında Trakya Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünü kazanmıştır. Aynı zamanda Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi bölümünde de öğrenci olmuş, 2005 yılında her iki üniversitede de lisans eğitimini tamamlamıştır. 2005 yılında Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Bölümü'nde yüksek lisans yapmaya hak kazanmıştır. 2007 yılında yüksek lisansını da tamamlamıştır. Şu anda Ziraat Mühendisliği Tarım Ekonomisi bölümünde yüksek lisansını yapmaktadır. 2008 yılından bu yana Namık Kemal Üniversitesi Marmara Ereğlisi Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programında öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır.